

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Bakalářská práce

**Analýza ekonomik států Visegrádské skupiny a její
postavení v rámci Evropské unie**

Martin Schuster

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Martin Schuster

Provoz a ekonomika

Název práce

Analýza ekonomik států Visegrádské skupiny a její postavení v rámci Evropské unie

Název anglicky

Analysis of economies of the Visegrad group countries and its position within the European Union

Cíle práce

Hlavním cílem práce je analýza aktuální situace ekonomik jednotlivých zemí Visegrádské dohody (V4) a jejich vzájemná komparace z hlediska historického a ekonomického vývoje. Dílčím cílem práce je zjištění ekonomické stability zemí V4 a jejich postavení v kontextu prostředí Evropské unie. Navazujícím dílčím cílem práce je návrh opatření vedoucích k posílení vlivu V4 v rámci Evropské unie.

Metodika

Práce se bude skládat ze dvou základních částí, teoretické a analytické. V teoretické části bude na základě rešerše z odborných literárních zdrojů a relevantních internetových zdrojů shrnuta problematika Visegrádské dohody a jejího významu v evropském prostoru a dále budou uvedeny a popsány makroekonomické ukazatele, které budou analyzovány v praktické části práce. V praktické části, na základě dat z databází Eurostatu, bude provedena analýza a komparace jednotlivých ekonomik V4 se zaměřením na vybrané makroekonomické ukazatele, zejména HDP, míru inflace, míru nezaměstnanosti a další. Bude následovat dedukce příčin diferencí jednotlivých ekonomik a navržení možností zvýšení konkurenceschopnosti Visegrádské čtyřky a posílení jejího postavení a vlivu v Evropské unii.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

Visegrádská dohoda, Evropská unie, Česká republika, Maďarsko, Polsko, Slovensko, HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti, evropská integrace, regionální partnerství

Doporučené zdroje informací

- BRČÁK, J. – STARÁ, D. – SEKERKA, B. *Makroekonomie – teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-492-3.
- BRIX, E. – BUSEK, E. *Mitteleuropa revisited: warum Europas Zukunft in Mitteleuropa entschieden wird*. Wien: K&S, 2018. ISBN 978-3-218-01108-2.
- CABADA, L. – WALSCH, Ch. *Od Dunajské federace k Visegrádské skupině ...a zpět? : tradiční a nové formáty středoevropské spolupráce*. Praha: Libri, 2017. Vydáno ve spolupráci s Metropolitan University Prague Press. ISBN 978-80-7277-567-5, 978-80-87956-64-9.
- HOLMAN, R. *Makroekonomie: středně pokročilý kurz*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7179-861-3.
- JUREČKA, V. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. ISBN 978-80-271-0251-8.
- KUČEROVÁ, I. *Střední Evropa: Komparace vývoje středoevropských států*. 1. vyd. Praha: KAROLINUM, 2015. ISBN 978-80-246-3067-0.
- PAVELKA, T. – SOUKUP, J. – POŠTA, V. – NESET, P. *Makroekonomie*. Praha: Management Press, 2018. ISBN 978-80-7261-537-7.

Předběžný termín obhajoby

2018/19 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Lenka Kopecká, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomických teorií

Elektronicky schváleno dne 20. 11. 2018

doc. PhDr. Ing. Lucie Severová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 21. 11. 2018

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 11. 11. 2019

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci " Analýza ekonomik států Visegrádské skupiny a její postavení v rámci Evropské unie" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 22.11.2019

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval Ing. Lence Kopecké, Ph.D. za odborné vedení, cenné připomínky, rady a vstřícný přístup při vypracování této práce.

Analýza ekonomik států Visegrádské skupiny a její postavení v rámci Evropské unie

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá komparací jednotlivých ekonomik zemí V4 a postavením Visegrádské čtyřky v Evropské unii. V teoretické části je popsán historický vývoj Evropské unie i Visegrádské čtyřky a současná problematika vztahu V4 a EU. Jsou zde představeny ekonomické ukazatele, podle kterých se hodnotí výkonnost ekonomik států V4. Je zde popsán i historický vývoj jednotlivých zemí.

V praktické části je pak provedena analýza ekonomické situace jednotlivých zemí V4 v letech 2007 – 2018 pomocí ukazatelů, které jsou popsány v teoretické části. Jedná se o ukazatele: hrubý domácí produkt, míra inflace, míra nezaměstnanosti, konsolidovaný vládní dluh, zahraniční obchod a produktivita práce. Následně je provedena analýza postavení jednotlivých zemí V4 v kontextu Evropské unie. Jsou komparovány průměrné hodnoty vybraných makroekonomických ukazatelů států V4 a EU28.

V další kapitole jsou prezentovány návrhy opatření vedoucí k posílení vlivu Visegrádské čtyřky v rámci EU s využitím dat z předchozích kapitol.

V závěru je pak zdůrazněn význam ekonomické spolupráce a politické jednoty zemí V4 pro posílení postavení těchto zemí uvnitř EU.

Klíčová slova: Visegrádská skupina, Evropská unie, Česká republika, Maďarsko, Polsko, Slovensko, HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti, evropská integrace, regionální partnerství, konsolidovaný vládní dluh, zahraniční obchod, produktivita práce

Analysis of economies of the Visegrad group countries and its position within the European Union

Abstract

This Bachelor thesis compares the economies of the countries of the Visegrad group and looks into the role and position of the V4 countries in the EU. The historical development of the EU and V4 countries and the present day problems in the relationship between V4 and EU is described in the theoretical part of this thesis. The economic indicators we used to evaluate the economic efficiency of the V4 countries are introduced here. There is also discussed the historical aspect of development of these countries.

The practical part is concerned with the analysis of the economic efficiency of the V4 in the years 2007 – 2018 using the indicators described in the theoretical part. This indicators are the gross domestic product, inflation rate, unemployment rate, foreign trade, labour productivity and government debt. Analysis of the position of the V4 countries in context of the EU is done then. Average values of the chosen economic indicators of the V4 countries and EU 28 are compared.

Suggestions are made to strengthen the influence of the V4 countries among the EU in the next chapter

The importance of the economic cooperation and political unity of the V4 countries is emphasized at the end of this thesis.

Keywords: Visegrad group, European Union, Czech Republic, Hungary, Poland, Slovakia, Gross Domestic Product, Inflation rate, unemployment rate, European integration, regional partnership, consolidated government debt, foreign trade, labour productivity

Obsah

1 Úvod.....	14
2 Cíl práce a metodika	15
2.1 Cíl práce	15
2.2 Metodika	15
3 Teoretická východiska	16
3.1 Evropská unie.....	16
3.2 Historické podmínky vzniku Visegrádské dohody	17
3.3 Visegrádská 4	18
3.3.1 První fáze utváření V4	18
3.3.2 Druhá fáze utváření V4.....	18
3.3.3 Třetí fáze utváření V4	19
3.3.4 Současnost zemí V4.....	19
3.4 Současná problematika vztahu V4 k EU.....	20
3.5 Česká republika.....	21
3.6 Slovensko	23
3.7 Maďarsko	25
3.8 Polsko.....	27
3.9 HDP.....	28
3.9.1 Výpočet HDP	28
3.9.2 Nominální a reálný HDP.....	30
3.9.3 Hrubý domácí a hrubý národní produkt.....	30
3.10 Inflace.....	31
3.10.1 Index spotřebitelských cen.....	31
3.10.2 Index cen výrobců (PPI)	32
3.10.3 Deflátor HDP	32
3.10.4 Příčiny a typy inflace	33
3.11 Nezaměstnanost.....	35
3.11.1 Ukazatele nezaměstnanosti	36
3.11.2 Přirozená míra nezaměstnanosti	37
3.11.3 Druhy nezaměstnanosti.....	37
3.12 Konsolidovaný vládní dluh	38
3.13 Produktivita práce	39
3.14 Zahraniční obchod.....	39
4 Vlastní práce	40
4.1 Komparace ekonomik zemí V4.....	40

4.1.1	Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele HDP	40
4.1.2	Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele konsolidovaný vládní dluh.....	43
4.1.3	Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele míra inflace	43
4.1.4	Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele nezaměstnanost	45
4.1.5	Komparace zemí V4 z hlediska zahraničního obchodu	47
4.1.6	Komparace zemí V4 z hlediska produktivity práce	56
4.2	Postavení zemí V4 v rámci EU	57
4.2.1	Podíl zemí V4 na HDP zemí EU.....	57
4.2.2	Konsolidovaný vládní dluh zemí V4 a zemí EU.....	59
4.2.3	Průměrná inflace zemí V4 a zemí EU.....	60
4.2.4	Průměrná nominální produktivita práce mezi V4 a zemí EU	61
4.2.5	Průměrná obecná míra nezaměstnanosti zemí V4 a zemí EU	62
5	Výsledky a diskuse	63
5.1	Země V4 a EU	63
5.2	Návrh opatření k posílení vlivu V4 v rámci EU.....	66
6	Závěr.....	70
7	Seznam použitých zdrojů.....	72
8	Přílohy	78

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 v mil. EUR (2007 - 2018)	40
Graf 2: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 na obyvatele v mil. EUR (2007 - 2018)	41
Graf 3: Vývoj meziroční změny HDP v zemích V4 v % (2007- 2018).....	42
Graf 4: Vývoj konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 v % HDP (2007 - 2018).....	43
Graf 5: Vývoj indexu spotřebitelských cen v zemích V4 v % (2007 - 2018).....	44
Graf 6: Vývoj míry inflace v zemích V4 v % (2007 - 2018)	44
Graf 7: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v zemích V4 v % (2007 2018)	46
Graf 8: Vývoj meziroční změny exportu zemí V4 v % (2007 - 2018)	47
Graf 9: Vývoj meziroční změny salda zemí V4 v % (2007 - 2018)	47
Graf 10: Struktura exportu České republiky v roce 2018	48
Graf 11: Struktura exportu Slovenska v roce 2018.....	49
Graf 12: Struktura exportu Polska v roce 2018.....	50
Graf 13: Struktura exportu Maďarska v roce 2018.....	51
Graf 14: Struktura importu České republiky v roce 2018.....	52
Graf 15: Struktura importu Slovenska v roce 2018	53
Graf 16: Struktura importu Polska v roce 2018	54
Graf 17: Struktura importu Maďarska v roce 2018	55
Graf 18: Vývoj produktivity práce v zemích V4 v % (EU 28 = 100) (2007 - 2018).....	56
Graf 19: Průměrné HDP zemí V4 a EU 28	57

Graf 20: Vývoj průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v mil. EUR (2007 - 2018).....	57
Graf 21 : Vývoj meziroční změny průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)	58
Graf 22: Vývoj průměrného konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018).....	59
Graf 23: Vývoj průměrné míry inflace zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018).....	60
Graf 24: Vývoj průměrné nominální produktivity práce zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018).....	61
Graf 25: Vývoj průměrné obecné míry nezaměstnanost zemí V4 a EU 28 (2007 - 2018).	62

Seznam obrázků

Obrázek 1: Poptávková inflace	34
Obrázek 2: Nabídková inflace	35

Seznam tabulek

Tabulka 1: Česká republika - základní charakteristika	21
Tabulka 2: Slovensko - základní charakteristika	23
Tabulka 3: Maďarsko - základní charakteristika	25
Tabulka 4: Polsko - základní charakteristika	27
Tabulka 5: Index EDGI vybraných zemí EU v roce 2018.....	67
Tabulka 6: Vztah výdajů na vzdělání k celkovým veřejným výdajům za rok 2016 v %.....	67
Tabulka 7: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 v mil. EUR (2007 - 2018) ..	78
Tabulka 8: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 na obyvatele v mil. EUR (2007 - 2018).....	78
Tabulka 9: Vývoj míry inflace v zemích V4 v % (2007 - 2018)	78
Tabulka 10: Vývoj indexu spotřebitelských cen v zemích V4 v % (2015=100) (2007 - 2018)	79
Tabulka 11: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v zemích V4 v % (2007 - 2018)	79
Tabulka 12: Vývoj meziroční změny exportu zemí V4 v % (2007 - 2018).....	79
Tabulka 13: Vývoj konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 v % HDP (2007 - 2018) ...	80
Tabulka 14: vývoj produktivity práce v zemích V4 (EU28 = 100) (2007 - 2018)	80
Tabulka 15: Vývoj průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v mil. EUR (2007 - 2018).....	80
Tabulka 16: Vývoj meziroční změny průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)	80
Tabulka 17: Vývoj průměrného konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018).....	81
Tabulka 18: Vývoj průměrné míry inflace zemí V4 a EU 28 v %.....	81
Tabulka 19: Vývoj průměrné nominální produktivity práce zemí V4 a EU 28 v %	81
Tabulka 20: Vývoj meziroční změny HDP v zemích V4 v %	81
Tabulka 21: Vývoj salda zemí V4 v letech 2007 - 2018.....	82
Tabulka 22: Průměrné HDP zemí V4 a EU 28	82
Tabulka 23: Export České republiky v mld. Eur	83
Tabulka 24: Import České republiky v mld. Eur	83
Tabulka 25: Export Maďarska v mld. Eur	84
Tabulka 26: Import Maďarska v mld. Eur	84
Tabulka 27: Export Polska v mld. Eur	85
Tabulka 28: Import Polska v mld. Eur	85
Tabulka 29: Export Slovenska v mld. Eur	86
Tabulka 30: Import Slovenska v mld. Eur	86
Tabulka 31: Index EGDI zemí EU v roce 2018.....	87

Seznam zkratek

CEFTA	Středoevropská zóna volného obchodu
CPI	Index spotřebitelských cen
ČNB	Česká Národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
EUROSTAT	Evropský statistický úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
HNP	Hrubý národní produkt
HZDS	Lidová strana - Hnutí za demokratické Slovensko
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NATO	Severoatlantická aliance
PPI	Index cen výrobců
PPP	Parita kupní síly
PPS	Standard kupní síly
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
V4	Visegrádská skupina
EGDI	Elektronická vláda

1 Úvod

Visegrádská skupina je společenství čtyř zemí, České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska. Všechny tyto země spojuje společná geografická poloha ve středu Evropy. Střední Evropa byla odjakživa křižovatkou a zároveň třecí plochou mezi východem a západem. České země, Slovensko a Maďarsko byly navíc historicky součástí Rakousko-Uherské monarchie. Všechny čtyři státy si prošly podobným historickým vývojem včetně zkušenosti s totalitní komunistickou ideologií. Je proto přirozené, že po pádu komunistického režimu v roce 1989 začaly tyto státy mezi sebou spolupracovat.

V roce 1991 byla podepsána ve Visegrádu dohoda o spolupráci České republiky, Slovenska, Polska a Maďarska. Formálně je toto uskupení nazýváno Visegrádskou čtyřkou. Vizi tohoto uskupení bylo zajištění bezpečnosti, stability a demokracie po skončení totalitního režimu. Snahou tohoto nově vzniklého spolenectví tak byla vzájemná podpora a spolupráce při integraci do západní Evropy. Hlavním cílem Visegrádské skupiny byl vstup do Evropské unie. To se uskutečnilo v roce 2004. Vstup do Evropské unie znamenal pro státy nové ekonomické možnosti, což se projevilo ve velmi dynamickém rozvoji jejich ekonomik.

Vývoj ekonomik jednotlivých států V4 po roce 1989 probíhal odlišným tempem a odlišnými mechanismy, což se projevuje i v rozdílnosti sledovaných vybraných makroekonomických ukazatelů (HDP, míra inflace, míra nezaměstnanosti, produktivita práce, konsolidovaný vládní dluh, zahraniční obchod). V praktické části jsou tyto odlišnosti rozebrány a komparovány. Je také provedena komparace Visegrádské čtyřky s celým prostorem Evropské unie.

Členové V4 se pravidelně střídají v ročním předsednictví a řeší aktuální otázky. A právě v době, kdy musí Evropská unie řešit celou řadu problémů od migrace přes zahraniční politiku až po brexit, může být spolupráce Visegrádské skupiny vhodným prostředkem k prosazení společných zájmů.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Hlavním cílem práce je analýza aktuální situace ekonomik jednotlivých zemí Visegrádské dohody (V4) a jejich vzájemná komparace z hlediska historického a ekonomického vývoje.

Dílčím cílem práce je zjištění ekonomické stability zemí V4 a jejich postavení v kontextu prostředí Evropské unie. Navazujícím dílčím cílem práce je návrh opatření vedoucích k posílení vlivu V4 v rámci Evropské unie.

2.2 Metodika

Práce se skládá ze dvou základních částí, teoretické a analytické. V teoretické části je na základě rešerše z odborných literárních zdrojů a internetových zdrojů shrnuta problematika Visegrádské dohody a její význam v evropském prostoru. Dále je popsán historicko-ekonomický vývoj jednotlivých států Visegrádské čtyřky a jednotlivé makroekonomické ukazatele, dle kterých jsou státy zemí V4 ve sledovaném období let 2007 - 2018 analyzovány a komparovány.

Na teoretickou část navazuje praktická část, kde se na základě dat zveřejněných Eurostatem a statistickými úřady jednotlivých zemí provedena analýza a komparace jednotlivých ekonomik Visegrádské čtyřky se zaměřením na vybrané makroekonomické ukazatele, zejména HDP, míru inflace, míru nezaměstnanosti a zahraniční obchod. Všechna data jsou prezentována s využitím přehledných tabulek a grafů. Poté následuje dedukce příčin odlišností jednotlivých ekonomik.

Ve výsledcích práce a diskuzi jsou shrnuta data z praktické části a jsou navržena opatření ke zvýšení konkurenceschopnosti Visegrádské čtyřky a posílení jejího postavení v Evropské unii.

3 Teoretická východiska

3.1 Evropská unie

Myšlenka evropské jednoty se poprvé objevila v 19. století. S nástupem průmyslové revoluce vznikla nutnost komunikace a technické unifikace, která přinesla potřebu mezinárodní spolupráce. Tak byla založena například v roce 1874 Poštovní unie, o rok později vznikla unie telegrafní, v roce 1926 byl založen mezinárodní ocelářský kartel. Přesto převažovaly názorové proudy, které obhajovaly preferenci a ochranu národních ekonomik. Nejvýznamnějším předchůdcem evropské integrace se stalo Panevropské hnutí, které si kladlo za cíl uchránit Evropu před expanzí mimoevropských mocností, zejména Ruska. V čele hnutí stál rakouský aristokrat Richard Coudenhove – Kalergi (1894-1972). Zásadní teze zformuloval v díle s názvem Panevropa (Fiala, 2010, s. 36).

Výrazný impuls pro evropskou integraci pak představovala druhá světová válka. „*Válečný konflikt znovu upozornil na potřebu nalezení mechanismů, jež by zmírnily rivalitu národních států, které pro federalisty představovaly potenciální zdroje agrese*“ (Burgess, 1998, s. 28).

V roce 1950 ustavují Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo a Nizozemsko takzvané Evropské společenství uhlí a oceli s cílem zajistit trvalý mír. V roce 1957 se Římskou smlouvou ustavuje Evropské hospodářské společenství (EHS), de facto první společný trh bez celních omezení. To vede k období hospodářského růstu v 60. letech. Kromě průmyslu byl velký důraz kladen i na hospodářství. Zavedla se společná kontrola produkce potravin, díky tomu zemědělská produkce začala dosahovat přebytků. 1. ledna 1973 se připojují k Evropské unii Dánsko, Irsko a Spojené království. Evropské unie začíná finančně podporovat budování infrastruktury v chudších oblastech a vytváří zde nová pracovní místa. V roce 1981 se k Evropské unii připojuje Řecko, v roce 1986 pak Španělsko a Portugalsko. V témže roce byl podepsán i Jednotný evropský pakt, který reguloval volný obchod mezi státy EU, čímž fakticky vznikl jednotný evropský trh (Europa.eu, 2019).

Zásadním historickým zlomem byl rok 1989, který znamenal pád komunismu ve střední a východní Evropě. Pro Evropskou unii se objevila nová výzva, a to najít vhodný způsob podpory při vytváření demokratických struktur a fungujícího tržního hospodářství v postkomunistických zemích, a jak reagovat na jejich žádosti o členství v Evropské unii. 1. listopadu 1993 vstoupila v platnost Smlouva o EU (tzv. Maastrichtská smlouva), která definovala jednotný evropský trh (volný pohyb zboží, služeb, osob a peněz). Stanovila konvergenční kritéria pro přijetí jednotné evropské měny (Fiala, 2010, s. 145 – 146).

V roce 1995 do EU vstupují další tři členové Finsko, Rakousko a Švédsko. 1. 1. 2002 byla zavedena společná evropská měna Euro. V roce 2004 přistupují Česká republika, Slovenská republika, Polsko, Maďarsko, Malta, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Kypr a Slovinsko a v roce 2007 se pak přidává Rumunsko a Bulharsko. Chorvatsko se v roce 2013 stává 28. členem EU (Europa.eu, 2019).

3.2 Historické podmínky vzniku Visegrádské dohody

Visegrádská čtyřka je tvořena 4 státy: Českou a Slovenskou republikou, Maďarskem a Polskem. Všem těmto zemím je společný odpor vůči komunistickému režimu. Hlavní vizí spolupráce byla prozápadní orientace po roce 1990. Spolupráce těchto států byla založena na vymezení vůči východu a jihovýchodu, jež bylo založeno kulturně, nicméně pozorujeme v něm i reálné politické motivy.

„Poláci, Maďaři, Češi a Slováci se po staletí cítí být součástí západu. Vyjdeme-li např. z díla Williama Wallace či Samuela Huntingtona (Wallace 1990, Huntington 1993), kteří počátkem 90. let analyzovali nábožensko – politické (a kulturní) dělicí linie mezi latinsky orientovaným Západem a ortodoxně orientovaným východem a jihovýchodem Evropy, patří všechny země visegrádské země do pandánu Západu. Taková kategorizace sloužila ve střední Evropě jako argument pro zcela přirozenou příslušnost k EU/Evropě, v níž dominoval Západ“ (Cabada, Walsh, 2017, s. 115).

Mezi hlavní představitele myšlenky této středoevropské spolupráce řadíme Václava Havla, Árpáda Göncze a Tadeusze Mazowieckého.

3.3 Visegrádská 4

3.3.1 První fáze utváření V4

První setkání představitelů Československé, Polské, Maďarské republiky proběhlo v dubnu 1990 v Bratislavě z iniciativy československého prezidenta Václava Havla. Na tomto sjezdu ovšem nebyla naplněna původní očekávání, která by vedla ke spolupráci. K dohodě došlo až 15. února 1991 ve Visegrádu. Tam byla podepsána Deklarace o spolupráci České a Slovenské federativní republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na cestě k evropské integraci. Navzdory společnému cíli se jednalo o velkou výzvu, protože v minulosti spolu tyto tři státy nikdy spolupráci vybudovat nedokázaly (Cabada, Walsh, 2017, s. 126).

Skutečná politika členských zemí v prvních sedmi letech však spolupráci spíše brzdila. Jednak probíhalo rozdělení Československa na dva státy, následně pak premiér Václav Klaus se k takovéto integraci stavěl spíše odmítavě. Visegrádskou skupinu označil za „klub chudáků“ a „umělý výtvar Západu“ (Rhodes, 1999, s. 52).

Na Slovensku se dostala k moci HZDS v čele s Vladimírem Mečiarom, který též neměl zájem na rozvíjení hlubší spolupráce. Mečiar upřednostňoval v zahraniční politice místo západu spíše Ukrajinu a Rusko a narušoval tak vztahy své vlády s EU. Přesto se všechny čtyři státy shodovaly v hospodářské rovině, v roce 1992 byla podepsána dohoda o zóně volného obchodu (CEFTA). Tato dohoda byla největším úspěchem všech čtyř států pro pozdější vstoupení do EU (Cabada, Walsh, 2017, s. 127).

3.3.2 Druhá fáze utváření V4

Druhá fáze zahrnuje roky mezi 1998 – 2004 a je charakterizována posílením vůle ke spolupráci (Dangerfield, 2009).

Významným mezníkem v tomto bylo vítězství prointegračních sil na Slovensku vedených premiérem Dzurindou. Součástí byla i strana reprezentující maďarskou menšinu. Zároveň se v Česku stal premiérem Miloš Zeman, který byl myšlenke Visegrádské spolupráce nakloněn, stejně tak jako myšlenke členství v NATO a v EU. V roce 1999 přistoupili k NATO: Polská republika, Česká republika a Maďarská republika. Všechny tři

země vehementně podporovaly i slovenského opozdilce. Slovenská republika byla nakonec přijata v roce 2004 společně s Rumunskem a Bulharskem (Cabada, Walsh, 2017, s. 127).

„Visegrádská skupina si ve své druhé fázi prožila i svojí tzv. „klinickou smrt Visegrádu“ (Dangerfield, 2009). Ta byla zapříčiněna tím, že si proti sobě maďarský premiér Orbán poštvál v rámci volební kampaně české a slovenské partnery. Během své březnové návštěvy v Bruselu navrhl, aby byly přehodnoceny Benešovy dekrety. To se setkalo velkým nesouhlasem všech středoevropských zemí.

3.3.3 Třetí fáze utváření V4

Třetí fáze začíná právě vstupem Visegrádské skupiny do EU. Všechny čtyři státy už dosáhly svých cílů a to vstup do NATO a EU. I nadále však usilovaly o udržení spolupráce v dalším období.

V květnu 2004 byla uzavřena nová deklarace v Kroměříži, která se týkala pokračování spolupráce zejména v oblasti regionálních aktivit, které by vedly k posílení identity střední Evropy. Mělo jít o spolupráci flexibilní a otevřenou. Základním společným tématem zůstalo rozšiřování EU. Vlastní transformační procesy jednotlivých států V4 mohly posloužit jako užitečný příklad pro aspiranty členství v EU z jihovýchodní a východní Evropy (Cabada, Walsh, 2017, s. 129).

3.3.4 Současnost zemí V4

Současnými prioritami V4 je podpora budování evropské bezpečnostní architektury vzájemnou kooperací mezinárodních institucí, dále podpora kulturní soudržnosti sdílením hodnot v oblasti kultury, vzdělávání, vědy a výměny informací. Důležitým cílem V4 je také posílení stability zemí střední Evropy (The Visegrad Group, 2019).

Visegrádská čtyřka není institucionalizovaná a funguje na principu pravidelného setkávání jejich zástupců. Summit premiérů se koná pravidelně jednou za rok a mezi těmito summity vždy vykonává jedna ze zemí předsednickou funkci. Spolupráce zemí V4 je koordinována ministerstvem zahraničních věcí jednotlivých členských zemí (icv.vlada.cz, 2011)

3.4 Současná problematika vztahu V4 k EU

Stejně jako samotná V4 prošel vývojem i vztah V4 k Evropské unii. Na počátku vzniku Visegrádské čtyřky byla hlavním společným motivem spolupráce snaha o zajištění bezpečnosti a stability regionu střední Evropy, a to jednak vůči vlivu rozpadajícího se Sovětského svazu na straně jedné a sjednoceného Německa na straně druhé. Je to období 1991 – 1992 kdy dochází ke koordinaci společných kroků v oblasti bezpečnosti a zahraniční politiky. Rozvíjí se i spolupráce v ekonomické rovině, a to zejména v důsledku přijímání opatření k přechodu z centrálního plánování na tržní ekonomiku (Lukášek, 2010, s. 155 – 156).

Počáteční euforii po pádu komunismu v jednotlivých zemích spolu se vzhlížením k západním zemím doby novému vzoru vystřídal realističtější pohled. V poslední době se objevují zejména v některých zemích V4 (Maďarsko, Polsko) hlasy zpochybňující výhody členství v Evropské unii. Silící nacionalistická hnutí začínají nastolovat otázku vměšování se Bruselu do domácích záležitostí. Maďarská vláda tuto otázku dokonce nastolila oficiálně a na nejvyšší politické úrovni. Jako katalyzátor tohoto procesu zasáhla problematika migrační politiky Evropské unie. Společný odpor k této politice podpořil novou jednotu zemí V4. Maďarsko a Slovensko dokonce kvůli tomu podalo žalobu k Nejvyššímu evropskému soudu. Ta však byla zamítnuta. Dalším problémem, který se výrazně dotýká vztahu Evropské unie a V4 je tzv. brexit, plánovaný odchod Velké Británie z Evropské unie. Politici zemí Visegrádské čtyřky považovali Velkou Británii za svého spojence proti snahám Evropské unie o hlubší integraci. Vystoupením Velké Británie z EU se naopak hlubší integrace v rámci EU stává reálnější. Objevuje se problematika tzv. dvourychlostní Evropy rozdělující Evropu na „jádro a periferii“ Pro politiky zemí V4 tak vyvstává nové dilema. Na jednu stranu nechtějí skončit na okraji jako země druhého sledu, což má ovšem za následek, že musí přijímat všechny podmínky, pravidla a důsledky prohlubujícího se procesu integrace. To ale kontrastuje s jejich protievropskou populistickou politikou na domácí scéně (Inotai, 2017, s. 98- 101).

Země Visegrádské skupiny až doposud patřily mezi hlavní příjemce peněz z Evropské unie. To by mělo skončit po roce 2020. Nový rozpočet Evropské unie pro roky 2021 až 2027 počítá se zřetelnými škrty a navýšením příspěvků jednotlivých zemí do společného rozpočtu. Zahraniční investice hrály zásadní roli v transformaci ekonomik zemí V4 a umožnily tak vůbec vstup těchto zemí do Evropské unie. I pro tento zahraniční

kapitál je klíčové, aby země V4 byly nadále součástí Evropské unie. Země V4 také výrazně profitovaly z otevření hranic a pracovního trhu starých členských zemí EU. Zejména z Polska a Slovenska odešlo velké množství osob za prací do jiných zemí Evropské unie. Na druhou stranu tak země Visegrádské čtyřky přicházejí o vzdělané talentované mladé lidi, kteří pak chybí na domácím trhu práce. Přínos členství zemí V4 v EU z ekonomického hlediska je neoddiskutovatelný. (Inotai, 2017, s. 101 – 115).

Státy V4 nejsou pouze pasivními členy EU, ale snaží se hrát i konstruktivní roli. Jsou například aktivními zastánci zahájení jednání o dalším rozšíření Evropské unie o země západního Balkánu. Na posledním summitu V4, který se konal v Praze v září 2019, bylo vydáno společné prohlášení, dle kterého nemůže být opětovné sjednocení Evropy dokončeno, aniž by se region západního Balkánu nepřipojil zpět k Evropské unii. Toto rozšíření zajistí vyšší bezpečnost, stabilitu a prosperitu v regionu západního Balkánu a tím i v celé Evropské unii (Euroactive.cz, 2019)

3.5 Česká republika

Tabulka 1: Česká republika - základní charakteristika

Česká republika (2017)		pořadí v rámci V4
rozloha	78 866 km ²	3.
počet obyvatel	10 610 055	2.
hustota zalidnění	134 ob/ km ²	1.
měna	koruna	
	1€ = 25,5 CZK	
struktura ekonomiky dle podílu na HDP v %		
průmysl	37,8	2.
služby	59,7	3.
zemědělství	2,5	3.

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Základy samostatného státu byly položeny v roce 1918 po rozpadu Rakouska-Uherska. Vznikla samostatná Československá republika. Již za Rakouska-Uherska byly české země ekonomicky rozvinuté. V 90. letech 19. století produkovaly přibližně 2/3 veškeré průmyslové produkce Rakousko-Uherské monarchie. V oblasti porcelánu, těžby uhlí a textilní výroby bylo jeho postavení téměř monopolní. Zároveň byly hlavním producentem obilí Rakousko-Uherské monarchie. Kromě strojírenství (automobilový a zbrojní průmysl) se rozvíjel i průmysl chemický, elektrotechnický a hutnictví s výrobou

ušlechtilé oceli. Byla dobře rozvinuta dopravní infrastruktura (Efmertová, Savický, 2009, s. 456).

Po rozpadu Rakouska-Uherska (1918) pokračoval ekonomický rozvoj nově vzniklé Československé republiky. Na žebříčku nejbohatších zemí světa z roku 1924 se Československo umístilo na 10. místě daleko před Německem, Rakouskem, Itálií a Nizozemskem. Do slibného ekonomického vývoje Československé republiky zasáhla hospodářská krize z roku 1933 a následná druhá světová válka.

Po druhé světové válce s nástupem komunistů k moci (1948) došlo v hospodářství k velkým změnám. Začalo být budováno centrálně po sovětském vzoru s důrazem na těžký průmysl, a to hlavně zbrojní. V roce 1949 byla vyhlášena první pětiletka, která znamenala důraz na těžký průmysl na úkor spotřebního, byla zahájena násilná kolektivizace vesnice. Ekonomika řízená centrálním plánováním s vysokou extenzivní náročností a s důrazem na kvantitu místo kvality začala stále více zaostávat za ekonomikou svobodného podnikání západu a životní úroveň obyvatel Československé republiky byla ve srovnání se západem stále horší. Na rozdíl od Polské a Maďarské republiky bylo v Československu zcela zlikvidováno soukromé podnikání (Rybák, 2011).

V roce 1989 došlo k pádu komunistického režimu a nastala transformace ekonomiky. Jejím cílem byl přechod od centrálně plánované k tržní ekonomice. Jedním z prvních kroků byla legalizace soukromého podnikání a další legislativní úpravy umožňující vznik společností s ručením omezeným, akciových společností a soukromých bank. Změny se týkaly i měnového režimu, československá koruna byla navázána na koš dvou měn a to německé marky a amerického dolaru v poměru 70 : 30 %. K zafixování měnového kurzu byl použit kurz platný v té době na černém trhu. Liberalizace cenové tvorby byla připravena k 1. lednu 1991 a týkala se 85% komodit. Důsledkem toho byl nárůst inflace na 53 %, což byla nejvyšší inflace v historii státu. V únoru 1991 byla zahájena tzv. malá privatizace, která se týkala malých provozoven, zároveň byla připravována tzv. velká privatizace kupónovou formou. Registrace kupónových knížek byla zahájena v listopadu 1991. Tím byly zahájeny první velké restructuralizační kroky (Kučerová, 2015, s. 179 - 181).

1. ledna 1993 se rozpadá Československá federace, vznikají dva nové státy Česká republika a Slovenská republika. Hned po vzniku byla v České republice zahájena daňová

reforma, která zavedla daň z přidané hodnoty. To vedlo k opětovnému nárůstu inflace až na hodnotu 22,5 %. Od té chvíle už inflace klesala. V roce 1994 začala druhá vlna velké privatizace. Makroekonomický vývoj byl stabilní a vykazoval příznivé trendy. Globální finanční krize v letech 2008 – 2010 a následující krize eurozóny se v české ekonomice promítala jen zprostředkovaně. Český bankovní sektor po krizích 90. let (tzv. tunelování bank) byl konsolidovaný a poměrně dost regulovaný. Česká ekonomika prošla transformací poměrně rychle. Česká politická reprezentace zvolila šokovou terapii, kterou dokázala prosadit u voličů. Výrazně kladným rysem české transformace byla trvale nízká míra nezaměstnanosti (4 – 6 %) a cenová stabilita. Zprvu vysoká inflace po daňové reformě byla postupně snižována (Kučerová, 2015, s. 183- 184).

3.6 Slovensko

Tabulka 2: Slovensko - základní charakteristika

Slovensko (2018)		pořadí v rámci V4
rozloha	49 036 km ²	4.
počet obyvatel	5 443 122	4.
hustota zalidnění	110,98 ob. / km ²	3.
měna	Euro	
struktura ekonomiky dle podílu na HDP v %		
průmysl	35	3.
služby	61,2	2.
zemědělství	3,8	2.

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

„Slovensko patřilo k nejbohatším a nejvyvinutějším částem Uher. Bylo zdrojem surovin a levných pracovních sil. Jeho průmyslový rozvoj byl podporován vládou i budapeštskými hospodářskými kruhy. Slovenský průmysl, který byl především v rukou maďarského, německého a židovského kapitálu, se vydatně podílel na celkové výrobě Uherska, zvláště v těžbě a primárním zpracování surovin. R. 1913 bylo na Slovensku 17,3 % celkového počtu podniků v Uhrách, v nichž bylo zaměstnáno 20,7 % celkového počtu dělnictva. 2 1 Slovensko mělo zároveň nesporný význam tranzitní a to jak pro uherský trh, tak pro celé celní území monarchie“ (Sládek, Romportlová, 1975, s. 312 – 313).

Po rozpadu Rakouska-Uherska vytvořilo Slovensko spolu s Českem společný stát – Československo. Samostatné dějiny Slovenska začínají 1. 1. 1993 když se Československá federace rozpadla.

Privatizace na Slovensku probíhala na rozdíl od Česka poněkud odlišně. Místo kuponové privatizace byly preferovány přímé odkupy vedením a zaměstnanci. Docházelo k neefektivnosti, korupci a k dalším hospodářským deliktům v podnikatelské sféře a veřejném sektoru. Ve srovnání s Českem se slovenská ekonomika vyvíjela složitěji s vyšší nezaměstnaností. To bylo zapříčiněno nevhodnou strukturou ekonomiky (těžký a zbrojní průmysl) jako dědictví předlistopadového uspořádání hospodářství Československa (Kučerová, 2015, s. 185).

V roce 2000 a 2004 byl zaveden soubor reforem, šlo zejména o propojení daňové, sociální penzijní, zdravotnické a pracovní reformy. Bylo zrušeno progresivní zdanění příjmů a zavedeno lineární s rovnou daní 19% pro fyzické i právnické osoby. Byla zavedena jediná sazba DPH ve výši 19%, byly sníženy sociální dávky. Výsledkem byl nejsilnější hospodářský růst ve středoevropském regionu ve výši 8,3% v roce 2006. (finance.cz). Negativním důsledkem toho byly výrazné sociální náklady a pokles koupěschopnosti obyvatelstva.

Stabilizovanému Slovensku byl umožněn v listopadu 2005 vstup do Evropského směnného mechanismu, což bylo nutné pro přijetí eura. To bylo přijato v roce 2009. Slovensko s tím stalo jedinou zemí V4 která euro zatím zavedla (Kučerová, 2015, s. 187 – 188).

3.7 Maďarsko

Tabulka 3: Maďarsko - základní charakteristika

Maďarsko (2018)		pořadí v rámci V4
rozloha	93 036km ²	2.
počet obyvatel	9 778 371	3.
hustota zalidnění	107,5 ob. / km ²	4.
měna	forint	
	1€ = 328,8 HUF	
struktura ekonomiky dle podílu na HDP v %		
průmysl	31,3	4.
služby	64,8	1.
zemědělství	3,9	1.

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Dnešní Maďarsko je pouze část historického Uherska. Za Rakouska-Uherska bývalo Maďarsko zaměřeno výrazně zemědělsky (velkostatky) s rozvinutým potravinářským průmyslem.

Po roce 1945 proběhla postupná pozemková reforma, která rozdělovala velkostatkářskou a církevní půdu bezzemkům či drobným rolníkům. Zároveň začalo znárodnování stěžejních ekonomických sektorů. Po sovětském vzoru se cílem stala kolektivizace dříve roztráštěné agrární struktury (velkoplošné kolchozy) a masivní rozvoj těžkého průmyslu. Hlavní důraz byl kladen na průmysl zbrojní (Kontler, 2001, s. 360 – 374).

Od roku 1956 do roku 1988 stanul v čele Maďarska János Kádár, který zavedl hospodářskou politiku zaměřenou na zvýšení agregátní nabídky a na stabilní nabídku na trhu, která vytvářela stimul pro soukromý sektor (tzv. gulášový socialismus). Šlo o nový ekonomický mechanismus, jehož cílem byla soběstačnost a zvýšení produktivity a k tomu zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti. Maďarská ekonomika prošla zásadní industrializací, která ji zmodernizovala, ale zároveň vedla k předimenzování některých odvětví podle diktátu Moskvy. Od roku 1972 však byla zavedena i nová pravidla pro fungování společných podniků se zahraniční kapitálovou účastí včetně západních firem. To bylo dosud v socialistické společnosti nevídané. Postupně byla liberalizována cenová tvorba a zahraniční obchod. Negativním rysem však byl růst zahraničního zadlužení, podobně jako v Polsku. V 80. letech pak přišla další fáze liberalizace ekonomiky. Ta se stále více odkláněla od sovětského vzoru. Byla zahájena postupná transformace

bankovního sektoru směrem k soukromým bankám, byl zaveden jednotný kurz pro obchodní i soukromé platby. V roce 1982 pak země vstoupila do Mezinárodního měnového fondu. Dále však kontinuálně rostl zahraniční dluh (Kučerová, 2015, s. 112).

Charakteristické pro maďarskou ekonomiku je nepřerušovaná tradice soukromého podnikání, která usnadnila Maďarům cestu k transformaci. Pokusy o ekonomickou transformaci byly až do poloviny 90. let neúspěšné, jelikož byl důraz kladen spíše na témata politická, národnostní a ideologická. Výrazné reformační kroky v oblasti hospodářské politiky přišly až v roce 1995 (tzv. Bokrosův balík). Šlo o soubor restriktivních opatření, který spočíval např. v 8% dovozní příirážce na vše vyjma surovin a energií. Zároveň proběhla devalvace národní měny (forint) v několika etapách. Jen během roku 1995 byla měna celkově devalvována ve výši 24,6%. Ve veřejném sektoru bylo přistoupeno k regulaci mezd, snižování počtu zaměstnanců a zavedení školeného na vysokých školách. Byl zpřísněn sociální systém směrem s větší adresností. Bokrosův reformní balík byl velmi tvrdým přístupem hospodářské politiky, ale díky jeho systémovosti byl efektivní, a tudíž úspěšný. Všechny další vlády z něj těžily, avšak pokračovalo zadlužování státu i soukromé sféry. Globální finanční krize 2008 proto zasáhla maďarskou ekonomiku velmi silně. Většina úvěrů byla totiž ve švýcarských francích a eurech a stále rostoucí inflace v Maďarsku zvyšovala náklady na obsluhu dluhu. V roce 2008 se Maďarsko ocitlo na pokraji bankrotu, muselo zažádat o záchranu půjčku od světové banky a mezinárodního měnového fondu. Podmínkou poskytnutí půjčky bylo snižování vnitřního dluhu. K tomu sloužila série zavedených daní, hlavně sektorových. (telekomunikační, bankovní maloobchodní energetické). Problémem Maďarska v současné době zůstává stále vysoká inflace a nezaměstnanost (Kučerová, 2015, s. 172-176).

3.8 Polsko

Tabulka 4: Polsko - základní charakteristika

Polsko (2018)		pořadí v rámci V4
rozloha	312 679 km ²	1.
počet obyvatel	37 976 687	1.
hustota zalidnění	123 ob. / km ²	2.
měna	zloty	
	1€ ÷ 4,8 PLZ	
struktura ekonomiky dle podílu na HDP v %		
průmysl	40,2	1.
služby	57,4	4.
zemědělství	2,4	4.

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Dějiny Polska jsou poznamenány mnoha politickými konflikty (trojí dělení Polska v 18.stol). Kvůli jeho poloze bylo pod neustálým tlakem mocenských a územních zájmů mezi Německem a Sovětským svazem (Ruskem). To je jeden z hlavních důvodů, proč na rozdíl od ostatních Evropských zemí nastává průmyslová revoluce v Polsku až v 2. polovině 19. stol. Po druhé světové válce se Polsko dostalo do sovětské sféry vlivu. Již roku 1945 byla uskutečněna agrární reforma, byl znárodněn průmysl, banky a doprava. Roku 1949 se začala uskutečňovat násilná kolektivizace zemědělství, která však skončila krachem

„Dlouhodobé, chronicky se opakující katastrofální hospodářské výsledky vedly k politickým a institucionálním změnám, v jejichž důsledku mělo Polsko od srpna 1989 první nekomunistickou vládu v zemích sovětského impéria“ (Kučerová, 2015, str. 167).

Byl představen program radikální transformace ekonomiky. Základem byl přechod na tržní mechanismus, šlo o liberalizaci cenové tvorby, fiskální deregulaci a postupnou devalvaci čímž došlo až k 85% znehodnocení zlotého. Důsledkem těchto změn byla transformační recese v letech 1990 – 1991. Výhodou Polské ekonomiky bylo, že soukromé vlastnictví nebylo nikdy zcela zrušeno, v povědomí vždy zůstávala osobní zodpovědnost za vlastní výkon. V roce 1994 byla v Polsku zahájena kupónová privatizace. Na rozdíl od České republiky se netýkala strategických odvětví. Od české privatizace se lišila i tím, že 15 % akcií privatizovaných podniků bylo postoupeno jejich zaměstnancům. Formou

privatizačního procesu byly i restituce, které však z důvodu obav z fiskální destabilizace byly odloženy až do roku 2001 (Michal, 2006, s. 25).

V letech 1994 – 1998 byl v Polsku zaznamenán silný ekonomický a sociální rozvoj. Díky růstu investic až o 20% se ekonomický růst zrychlil na 6-7 % ročně. Vývoj nezaměstnanosti a inflace začal vykazovat příznivé trendy. Negativní byla pouze platební bilance, převažoval pouze dovoz nad vývozem. Následkem toho došlo k poklesku životní úrovně (Kučerová, 2013, s. 170).

Polské transformaci výrazně pomohla podpora z evropských fondů, z nichž právě Polsko dokázalo vyčerpat nejvíce. Pomoc byla zaměřena hlavně na rozvoj dopravní infrastruktury a restrukturalizaci agrárního fondu. Celkově polská transformace probíhala sice pomaleji, s vyššími sociálními náklady ale s vyšší podporou státu. Akceleraci ekonomického a technologického růstu si Polsko dokázalo udržet i v roce 2010 kdy jako jediná z EU 27 vykázala ekonomický růst (Kučerová, 2015, s. 175).

3.9 HDP

Hrubý domácí produkt, dále HDP, je makroekonomický ukazatel, který slouží k měření výkonosti ekonomik jednotlivých zemí. Vyjadřuje se jako přidaná hodnota veškerého vyrobeného zboží a služeb, od které jsou již odečteny meziprodukty. Přepočtem HDP na jednoho obyvatele se zjišťuje jednotlivá výkonnost ekonomik států bez ohledu na to, zda se liší svou velikostí. HDP se může uvádět ve standartu kupní síly (PPS), což znamená, že se mažou rozdíly v cenových hladinách mezi jednotlivými zeměmi (Czso.cz, 2019).

Jurečka (2013) ho definuje jako *„součet peněžních hodnot finálních statků (konečných) výrobků a služeb, vyprodukovaných během jednoho roku výrobními faktory alokovanými v dané zemi, bez ohledu nato kdo tyto faktory vlastní“*.

3.9.1 Výpočet HDP

Hrubý domácí produkt je zjišťován třemi metodami a to výrobní, výdajovou a důchodovou metodou. V České republice zjišťuje výši hrubého domácího produktu Český statistický úřad, který k tomu využívá tzv. systém národního účetnictví (Národní účty). To poskytuje komplexní informace o vývoji ekonomiky. Na národních účtech, které jsou v

současnosti v České republice sestavovány podle evropského standardu ESA 2010, jsou zachyceny všechny materiálové, peněžní, důchodové a ostatní toky mezi všemi ekonomickými subjekty uvnitř národní ekonomiky ale i ve vztahu zahraničí (Pavelka, 2018, s. 21).

Výrobní metoda

Výrobní metoda neboli metoda založená na součtu přidaných hodnot. Podstatou výpočtu této metody je pojem „přidaná hodnota“. To je hodnota, kterou postupně přidávají výrobci svojí prací k již nakoupeným surovinám, dokud se produkt nebo služba nedostane ke konečnému spotřebiteli. V této hodnotě je započítána hodnota přidaná všemi články výrobního řetězce. Součet přidaných hodnot je rozdíl mezi příjmy z prodeje daného produktu a náklady na zakoupení vstupů (surovin, materiálu, paliv...) potřebných k výrobě daného produktu (Jurečka, 2013, s. 34).

$$\text{hrubý domácí produkt} = \sum \text{přidaných hodnot a čistých daní}$$

Výdajová metoda

Hrubý domácí produkt je zjišťován jako součet následujících položek. První položka jsou spotřební výdaje domácností (C) na statky krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé spotřeby a na služby. Další položkou jsou hrubé soukromé investice firem (I), které se člení na hrubé fixní investice (financovány podniky nebo domácnostmi) a změnu stavu zásob. Další položkou jsou výdaje na vládní nákup statků a služeb (G). Poslední položkou je čistý export (NX), ten se skládá ze statků a sužeb exportovaných do zahraničí (X) snížených o hodnotu importovaných statků a služeb (M) (Brčák, Stará, Sekera, 2014, s. 16).

$$\text{hrubý domácí produkt} = C + I + G + NX$$

$$\text{hrubý domácí produkt} = C + I + G + X - M$$

Rovnice (1): výpočet HDP

Důchodová metoda

HDP se důchodovou metodou počítá jako Náhrady zaměstnancům plus Daně z výroby a z dovozu mínus Dotace plus Čistý provozní přebytek plus Čistý smíšený důchod plus Spotřeba fixního kapitálu (Czso.cz, 2019)

Náhrady zaměstnancům mají 2 složky. Jsou to mzdy a platy, a to buď peněžní nebo naturální formou, druhá složka je tvořena sociálními příspěvky zaměstnavatelů. Náhrady představují celkové odměny poskytnuté zaměstnavatelem zaměstnanci za jím provedenou práci za dané účetní období v peněžní nebo naturální podobě.

K daním z výroby a dovozu se připočítávají ještě další daně, jako například daň silniční, poplatky za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, dan z nemovitých věcí a další. (Czso.cz, 2019)

3.9.2 Nominální a reálný HDP

HDP je vždy vyjadřováno v tržních cenách, to jsou ceny, které zahrnují i nepřímé daně (HDP, spotřební daně).

Nominální HDP je vyjádřeno vždy pro daný rok v kupních cenách daného roku, jde tedy o HDP v běžných cenách. Zatímco reálné HDP je očištěno od změny cen a je vyjádřeno v tzv. stálých cenách určitého roku. Český statistický úřad používá ceny z roku 2010.

Pokud sledujeme vývoj reálného HDP v čase, máme jistotu, že je způsoben jenom změnou fyzického objemu finálních statků a služeb, protože ceny zůstávají fixní k danému roku. Zatímco je-li sledován vývoj nominálního HDP v čase, není jasné, zda se jedná o změnu způsobenou objemem produkce nebo změnou cen.

Pokud je vydělen nominální HDP reálným HDP dostaneme tzv. deflátor HDP. Deflátor HDP je jedním z cenových indexů a lze ho využít pro zachycení vývoje cenové hladiny v dané zemi (Pavelka, 2018, s. 23-24).

3.9.3 Hrubý domácí a hrubý národní produkt

„Hrubý národní produkt představuje hodnotu všech finálních statků a služeb, které byly za určité období (zpravidla za jeden rok) vyrobeny za použití národních výrobků“. HNP zohledňuje vlastnictví výrobních faktorů, nikoliv geografický územní princip jako

HDP. Rozdíl mezi hrubým domácím a hrubým národním produktem spočívá v saldu. Je to rozdíl důchodu rezidentů plynoucích ze zahraničí a důchodů nerezidentů získávaných v tuzemsku (Brčák, Stará, Sekera, 2014, s. 19 – 20).

3.10 Inlace

Inlace je definována, jako růst cenové hladiny. Je projevem ekonomické nerovnováhy a vyvolává znehodnocení peněz v ekonomice. Opačným jevem inflace je deflace, která má za následek pokles všeobecné cenové hladiny. Deflace doprovází většinou ekonomický útlum. Pokud se snižuje inflace, resp. míra inflace, označujeme to jako desinflaci (Pavelka, 2018, str. 30).

Pro zjištění míry inflace je potřeba nejdříve zjistit cenovou hladinu v ekonomice. Ta se zjišťuje třemi základními cenovými indexy: indexem spotřebitelských cen, indexem cen výrobců a deflátorem HDP (Pavelka, 2018, s. 30).

3.10.1 Index spotřebitelských cen

Index spotřebitelských cen je založen na spotřebním koši, který odpovídá nákupním zvyklostem dané země. „Porovnávají se náklady na pořízení koše vybraných statků, tedy zboží a služeb v běžném roce ve srovnání s náklady, kterých bylo zapotřebí k nákupu stejného koše v roce stálém.“ (Brčák, Stará, Sekera, 2014, s. 129). Obměna spotřebního koše se obvykle provádí jednou za 5 let.

$$CPI = \frac{\text{hodnota spotřebního koše v cenách běžného roku}}{\text{hodnota spotřebního koše v cenách základního roku}} \times 100$$

Rovnice (2): CPI

Míra inflace dle indexu spotřebitelských cen

Míru inflace dle spotřebitelských cen lze vyjádřit různými způsoby. Nejčastěji se používají následující čtyři.

Míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen. Ta vyjadřuje procentní změnu průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců proti průměru 12 předchozích měsíců. Bere se v úvahu především k propočtu mezd a důchodů (czso, 2019).

Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen ke stejnému měsíci předchozího roku. Jde o procentní změnu cenové hladiny ve vykazovaném měsíci daného roku proti stejnému měsíci předchozího roku (czso, 2019).

Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k předchozímu měsíci, která vyjadřuje procentní změnu cenové hladiny sledovaného měsíce proti předchozímu měsíci (czso, 2019).

Míra inflace vyjádřená přírůstkem indexu spotřebitelských cen k základnímu období (2015=100). Ta ukazuje změnu cenové hladiny sledovaného měsíce příslušného roku proti roku 2015 (czso, 2019).

3.10.2 Index cen výrobců (PPI)

PPI nebo též index velkoobchodních cen má v sobě zahrnut několik indexů, které sledují vývoj v jednotlivých odvětvích ekonomiky. Index cen výrobců je sestavován stejně, jako CPI. Patří sem také koš statků a služeb s pevnými vahami, které jsou typické pro dané odvětví. PPI využívá ceny mezi dodavateli a odběrateli a velmi často předznamenává budoucí změny CPI (Pavelka, 2018, s. 34).

3.10.3 Deflátor HDP

Na rozdíl od Indexu spotřebitelských cen není Deflátor HDP omezen spotřebním košem statků a služeb a ani jeho vahami. Je to nejkomplexnější ukazatel cenové hladiny v ekonomice. Do deflátoru jsou zařazeny ceny všech statků a služeb, které jsou v dané zemi vyrobeny nebo jsou do země i dováženy. Deflátor se počítá jako podíl nominálního HDP a reálného HDP (Pavelka, 2018, s. 34).

3.10.4 Příčiny a typy inflace

Inflace je monetárním tzv. peněžním jevem a je zapříčiněna tím, že množství peněz v ekonomice roste rychleji než reálný produkt ekonomiky. Tím dochází ke znehodnocování peněz. O regulaci množství peněz v ekonomice se stará centrální banka, která k tomu využívá nástroje monetární politiky.

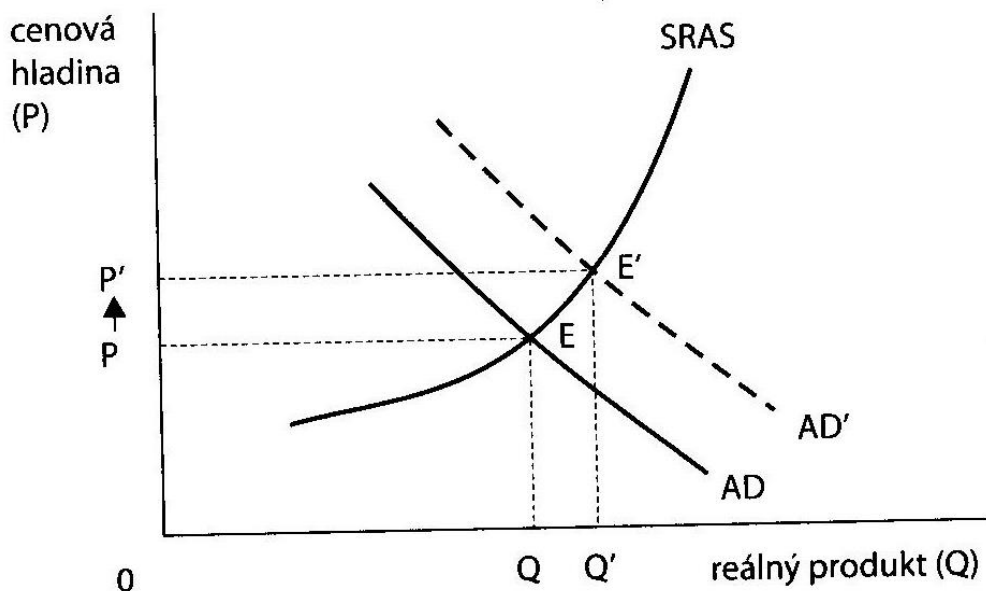
Z hlediska rychlosti se rozlišují tři typy ekonomické inflace: inflace plíživá, pádivá a hyperinflace. **Plíživá** inflace probíhá delší dobu s relativně mírným a stabilním tempem. Tempo růstu cen nepředbíhá tempo růstu výroby. Plíživá inflace nemá pro ekonomiku příliš negativních důsledků, subjekty penězům věří a nemají potřebu se jich zbavovat. Tato inflace nepřesahuje jednocifernou hodnotu, tzn. je nižší než 10 %. **Pádivá** inflace se vyznačuje vyšším tempem růstu cen, než je tempo výroby. Je brána jako negativní jev a je spojena se značnými ekonomickými a sociálními náklady. Peníze ztrácejí svoji hodnotu a subjekty se je snaží držet co nejméně. Tato inflace se pohybuje v rozmezí dvou až tříciferných hodnot. **Hyperinflace** je extrémním případem inflace. Jde o zhroucení peněžního systému země. Ceny rostou zcela nesrovnatelně s tempem výroby. Peníze ztrácejí svoji funkci a často se přechází k barterové směně. Řešením této inflace bývá už jenom měnová reforma. Inflace se pohybuje ve čtyř a víceciferných hodnotách. Hyperinflace postihla dříve Německo po 1. světové válce nebo Maďarsko po 2. světové válce. Naposledy se s hyperinflací potýkala Zimbabwe, kde si inflace vyšplhala až přes 200 mil % (Brčák, Sekera, Stará, 2014, s. 131-132).

Poptávková inflace

Tento typ inflace je vyvolán převahou agregátní poptávky nad agregátní nabídkou. Dochází k situaci, kdy domácnosti, firmy, vláda a zahraniční subjekty chtějí spotřebovávat větší produkt, než daná ekonomika nabízí a je schopna vytvářet. V ekonomice tak vzniká mezera, která může být uzavřena dvěma způsoby. Prvním způsobem je zvýšení nabídky, což je ale z krátkodobého hlediska dost náročné a nereálné. Druhým způsobem je zvýšení cen. To je v praxi mnohem běžnější, protože cena reaguje na zvýšení poptávky mnohem pružněji než nabídka. Růstem ceny dochází ke snižování kupní síly subjektů a tím se poptávka opět zmenšuje a dává do souladu s nabídkou. Cenový růst je vlastně přirozeným

nástrojem obnovy rovnováhy mezi agregátní nabídkou a agregátní poptávkou (Jurečka, 2013, s. 123).

Obrázek 1: Poptávková inflace

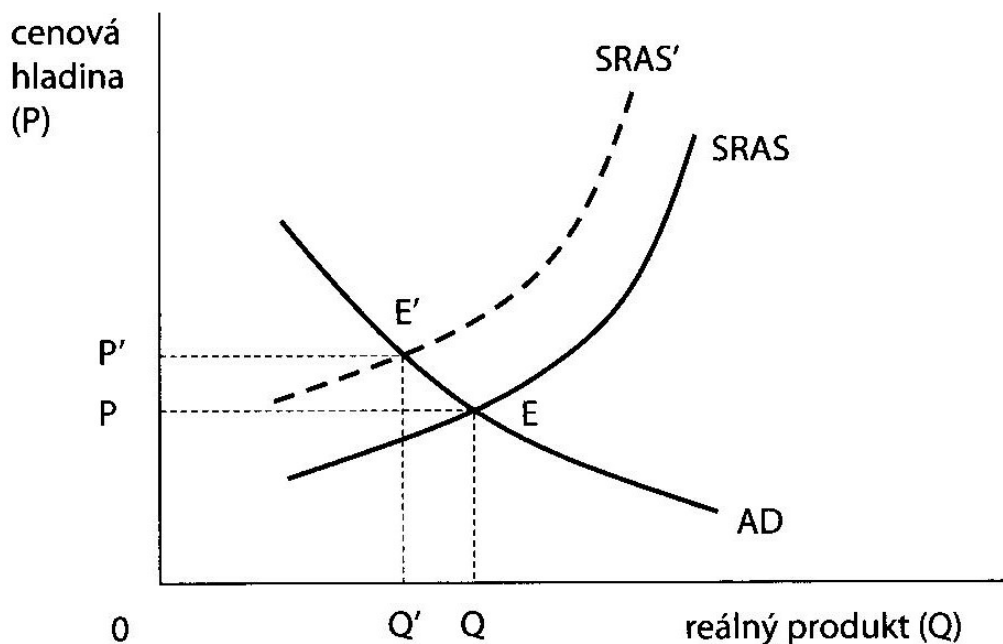
Zdroj: (Jurečka 2013, s. 126)

Obrázek znázorňuje inflaci taženou nabídkou: poptávková křivka AD se posouvá doprava AD' a při nezměněné agregátní nabídce dochází k vytvoření nového bodu rovnováhy z bodu E do E' na grafu vidíme, že nového bodu bylo dosaženo zvýšením cenové hladiny.

Nabídková inflace

Nabídková neboli nákladová inflace nastává tehdy, když cenová hladina roste, aniž by docházelo k převaze agregátní poptávky nad agregátní nabídkou. Nastává dokonce i tam, kde není dosaženo potenciálního produktu a ekonomika se nachází pod ním. Nákladová funkce má svůj původ na straně nabídky. Je způsobena zvyšováním cen vstupů, které zasahují do výroby. Zvyšují se náklady na práci, kapitál nebo přírodní zdroje. Rostoucí náklady mají za následek zvyšování cen výrobků, proto je nákladová inflace též označována jako „inflace tlačaná náklady“. Pokud se zvýší náklady na produkci, firmy nejsou schopny vyrábět takové množství jako doposud, dojde k omezení produkce, což při stávající poptávce vede k růstu cen (Jurečka, 2013, s. 125).

Obrázek 2: Nabídková inflace

Zdroj: (Jurečka 2013, s. 126)

Z grafu je patrné, že křivka agregátní nabídky se v důsledku zvýšení cen nákladů posune doleva $SRAS \rightarrow SRAS'$. Při nezměněné poptávce AD se bod rovnováhy E posune do bodu E' . Nový rovnovážný bod leží výše, tudíž je tento posun spojen s inflací. Nové rovnováhy bude dosaženo v bodě P' .

Vývoj cen po druhé světové válce má trvale zvyšující se trend i přesto, že některé komodity zlevňují. Je to zapříčiněno oligopolním postavením některých firem, které si mohou administrativně určovat ceny. A zatímco na růst nákladů reagují ceny pružně svým růstem, v opačném případě je pohyb cen pomalejší a po snížení nákladů ceny klesají velice pomalu. O tomto jevu se někdy píše jako o „teorii západky“ (Jurečka, 2013, s. 126).

3.11 Nezaměstnanost

Pro výpočet míry nezaměstnanosti je potřeba nejprve rozdělit obyvatelstvo na skupinu ekonomicky aktivních a ekonomicky neaktivních. První zmíněná skupina je též označovaná jako pracovní síla.

Ekonomicky aktivní obyvatelstvo se dále člení na dvě části a to na zaměstnané a nezaměstnané. Podle metodiky Mezinárodní organizace práce musí být zaměstnaní i nezaměstnaní starší 15 let, aby se mohli řadit do skupiny ekonomicky aktivních. Zaměstnaní jsou osoby, které vykonávají nějakou práci za odměnu. Mohou buď podnikat ve vlastním podniku, nebo být zaměstnaní v nějaké práci. Mezi nezaměstnané se zahrnují osoby, které splňují následující podmínky, a to všechny současně:

- nejsou zaměstnaní ani samozaměstnaní
- aktivně si hledají práci
- jsou schopni do určité doby nastoupit do práce, obvykle do 14 dnů

(Pavelka, 2018, s. 35-36).

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo zahrnuje osoby, které nejsou ekonomicky aktivní. Neaktivita může mít buď subjektivní, nebo objektivní důvody. Jako objektivní důvod jsou brány osoby mladší 15ti let, studenti a důchodci. Ze subjektivních důvodů jsou ekonomicky neaktivní ty osoby, které se rozhodly samy, že nebudou pracovat, práci si nehledají nebo jsou k neaktivitě určitým způsobem donuceni. Při analýze trhu je důležité se ekonomicky neaktivnímu obyvatelstvu věnovat, protože v něm jsou potenciální další ekonomicky aktivní osoby, jako například studenti (Pavelka, 2018, s. 35).

3.11.1 Ukazatele nezaměstnanosti

Na základě kategorizace obyvatelstva do jednotlivých skupin můžeme sestavit několik ukazatelů, které mapují vývoj na trhu práce.

Za základní ukazatel nezaměstnanosti je považován ukazatel **obecná míra nezaměstnanosti**, která vyjadřuje podíl počtu nezaměstnaných na celkové pracovní síle v procentech. Ukazatel je konstruován podle metodiky Eurostatu vypracované na základě doporučení Mezinárodní organizace práce (ILO). (Czso,2019)

Za **nezaměstnané** jsou podle definice Eurostatu považovány osoby ve věku 15 – 74, které jsou bez práce ve sledovaném období, jsou schopni nastoupit do práce během příštích 2 týdnů, aktivně si hledali práci v uplynulých 4 týdnech, nebo už si práci našli a začnou pracovat během příštích 3 měsíců (Eurostat, 2019)

Od ledna 2013 přešlo MPSV na nový ukazatel nezaměstnanosti s názvem **podíl nezaměstnaných osob** (nahradil Míru registrované nezaměstnanosti). Vyjadřuje podíl nezaměstnaných ze všech obyvatel v daném věku.

Rovnice 3: Nezaměstnanost

$$\frac{\text{evidování na ÚP ve věku 15 – 63 let}}{\text{počet obyvatel ve věku 15 – 64 let}}$$

3.11.2 Přirozená míra nezaměstnanosti

Je považována za jeden z nejdůležitějších ukazatelů popisujících trh práce. Přirozená míra nezaměstnanosti nastává, pokud ekonomika operuje na úrovni potenciálu svého produktu ($Y=Y'$), optimálně tedy využívá své zdroje. Statisticky je interpretována jako dlouhodobý průměr skutečných měř nezaměstnaností. V současné době je přirozená míra nezaměstnanosti definována jako míra nezaměstnanosti, při níž je skutečná a očekávaná míra inflace stejná a v ekonomice nesílí inflační tlaky. Přirozená míra nezaměstnanost popisuje situace, kdy jsou pracovní zdroje optimálně využity při daných mzdových sazbách (Brčák, Sekera, Stará, 2014, s. 142).

Mezi faktory ovlivňující přirozenou míru nezaměstnanost patří motivace lidí hledat si nové zaměstnání. Čím větší mají lidé motivaci, tím menší je přirozená míra nezaměstnanosti. Přirozenou míru nezaměstnanosti ovlivňují další faktory, jako například schopnost úřadu práce vyhledávat a doporučovat nová pracovní místa, velikost a délka podpory v nezaměstnanosti a demografická skladba pracovní síly (Jurečka 2014, s. 145)

3.11.3 Druhy nezaměstnanosti

Je několik druhů nezaměstnanosti, podle různých kritérií. Podle příčiny vzniku rozlišujeme nezaměstnanost frikční, strukturální, cyklickou a sezónní.

Frikční nezaměstnanost je součástí přirozené míry nezaměstnanosti a vzniká, když lidé opouštějí svoji stávající práci a hledají si na trhu práce nějaké nové zaměstnání

nebo z důvodu změny bydliště, kdy osoba musí hledat také novou práci. V důsledku těchto změn je běžný časový nesoulad mezi ukončením jednoho pracovního poměru a uzavřením dalšího nástupu na nové pracovní místo (Jurečka, 2013, s. 143).

Strukturální nezaměstnanost je stejně jako frikční nezaměstnanost součástí přirozené míry nezaměstnanosti. Má delší dobu trvání než frikční nezaměstnanost a je spojována s nutnou rekvalifikací zaměstnanců. Vzniká v důsledku nesouladu nabídky a poptávky práce, kdy některé podniky na území regionu expandují, zatímco jiné upadají a omezují svojí produkci. Mění se tak poptávka po práci v odvětví v daném regionu (Brčák, Sekera, Stará, 2014, s. 145).

Za příčinu **cyklické nezaměstnanosti** je považován cyklický pohyb ekonomiky. V recesi má cyklická nezaměstnanost zvyšující se tendenci, zatímco v expanzi klesá, její délka závisí na aktuálním ekonomickém cyklu. Někdy je brána jako odchylka skutečné nezaměstnanosti od přirozené míry nezaměstnanosti a je považována za nedobrovolnou zaměstnanost (Jurečka, 2013, s. 143).

Sezónní nezaměstnanost je spojena s nějakým určitým obdobím (sezónní) a je brána jako součást frikční nezaměstnanosti. Vyskytuje se v odvětvích ekonomik, která jsou silně ovlivňována ročním obdobím, jako například stavebnictví, zemědělství, cestovní ruch a další (Brčák, Sekera, Stará, 2014, s. 146).

3.12 Konsolidovaný vládní dluh

Dle definice Eurostatu se jedná o hrubý souhrnný veřejný dluh ke konci roku do kterého nejsou zahrnuty pohledávky, jež vůči ekonomickým jednotkám spadající do vládních institucí mají ostatní úřední a místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení. (Eurostat, 2019)

Jedná se o jeden z nejsledovanějších ukazatelů statistiky vládních účtů. Konsolidovaný ukazatel znamená, že ve skupině jsou vyloučeny všechny vztahy uvnitř skupiny tak, aby se skupina tvářila jako jeden celek ve vztahu ke svému okolí. Tento ukazatel vypovídá o závazcích, které mají všechny vládní instituce vůči subjektům, které nejsou vládními institucemi. (Košťáková, 2015, statistikaamy.cz)

3.13 Produktivita práce

Produktivita práce vyjadřuje objem vyprodukovaných hodnot připadající na jednotku spotřebované práce za určité období. Eurostat sleduje hrubý domácí produkt připadající na zaměstnanou osobu jakožto ukazatel produktivity jednotlivých národních ekonomik ve srovnání s průměrem Evropské unie (EU 28 = 100), a to dvěma způsoby, jednak jako nominální produktivitu práce na zaměstnanou osobu, jednak jako produktivitu práce na zaměstnanou osobu a odpracovanou hodinu. Druhý ukazatel je přesnější, jelikož zohledňuje, jestli daná osoba je zaměstnaná na plný nebo částečný úvazek. (Eurostat, 2019)

3.14 Zahraniční obchod

Zahraniční obchod je definován jako směna zboží a služeb, které se uskutečňují přes hranice státu. Má 3 formy a to export, import a reexport. Exportem se rozumí vývoz zboží nebo služeb za hranice státu, což má kladný efekt v podobě přílivu kapitálu do země, odkud se zboží nebo služba vyváží. V případě posílení exportní výkonnosti země často dochází ke zvýšení výroby, z čehož plyne snížení nezaměstnanosti. Přesným opakem exportu je import, kde dochází k dovozu zboží nebo služeb ze zahraničí. Rozdíl mezi exportem a importem je saldo. Saldo je zůstatek mezi příjmy a výdaji státního rozpočtu. Pokud je saldo kladné, je to přebytek, pokud záporné, tak se jedná o schodek. Reexport pak znamená vývoz zboží nebo služeb, které byly už předtím do země dovezeny. Přístup k zahraničnímu obchodu může být dvojitý, liberalismus a protekcionismus.

Liberalismus znamená, že stát nezasahuje do vývozu a dovozu. Důsledkem toho je volná konkurence a tím vyšší nabídka a nižší ceny. Nevýhodou tohoto přístupu může být zánik domácích firem, které v konkurenci neobstojí, což pak vede k růstu nezaměstnanosti.

Protekcionismus se vyznačuje tím, že stát podporuje domácí výrobce a to ochranou před dovozem. To mívá za následek menší nabídku a zvyšování cen (Klínský, Munch, Barborová, 2018, s. 48).

Zahraniční obchod má také své nástroje, ty jsou buď autonomní, nebo smluvní. Mezi autonomní nástroje zahraničního obchodu můžeme řadit clo, kvóty nebo embargo. O všech těchto položkách si stát rozhoduje sám a podle potřeby si je reguluje. Smluvní nástroje jsou pak obchodní smlouvy a závazky plynoucí z členství v mezinárodních organizacích (Tuleja, Majerová, Nezval, 2011, s. 234 – 235).

4 Vlastní práce

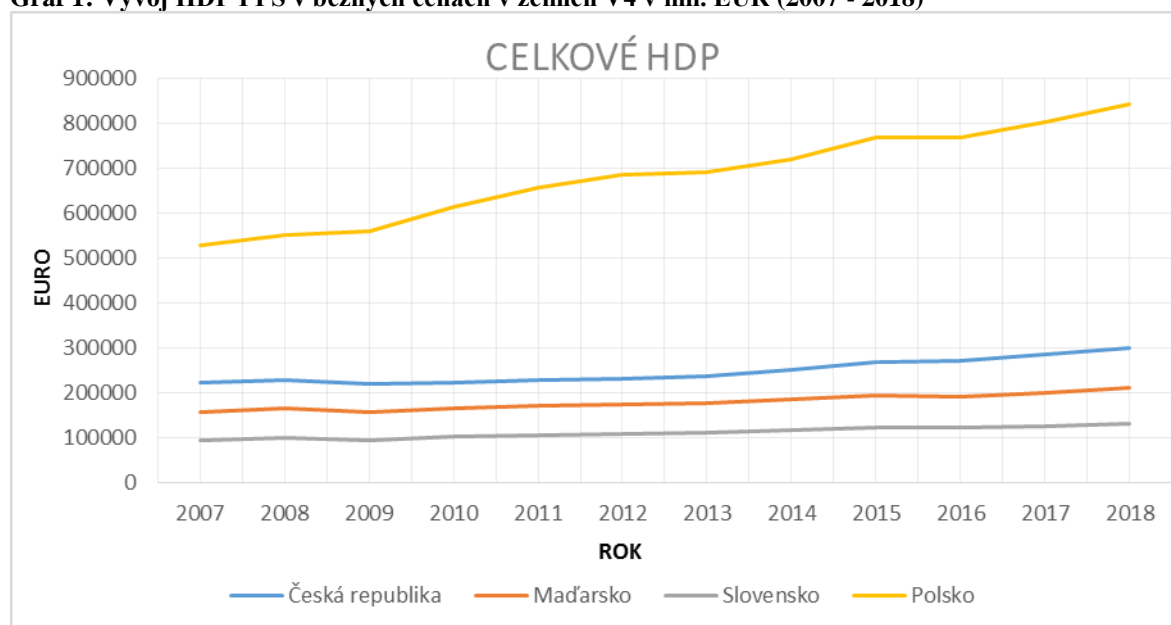
Kapitola vlastní práce obsahuje komparaci úrovně jednotlivých ekonomik států V4 dle makroekonomických ukazatelů v letech 2007 - 2018, které byly rozebrány v teoretické části. Je rozpracována dedukce příčin odlišností jednotlivých ekonomik. V závěru této části jsou formulovány návrhy k posílení postavení Visegrádské čtyřky v Evropské unii. Data pro komparaci jsou získána z Eurostatu a statistických úřadů jednotlivých zemí.

4.1 Komparace ekonomik zemí V4

4.1.1 Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele HDP

Jak již bylo uvedeno v teoretické části, hrubý domácí produkt slouží k měření výkonnosti ekonomik jednotlivých zemí. Vyjadřuje se jako přidaná hodnota veškerého vyrobeného zboží a služeb, od které jsou již odečteny meziprodukty. HDP se může uvádět ve standartu kupní síly (PPS), což znamená, že se mažou rozdíly v cenových hladinách mezi jednotlivými zeměmi. Jak vyplývá z grafu č. 1, nejvyšší HDP ve stálých cenách podle parity kupní síly má dlouhodobě Polsko, na druhém místě je Česká republika, třetí je Maďarsko, čtvrté místo patří Slovensku, jehož hodnota je téměř 6,5x nižší oproti Polsku.

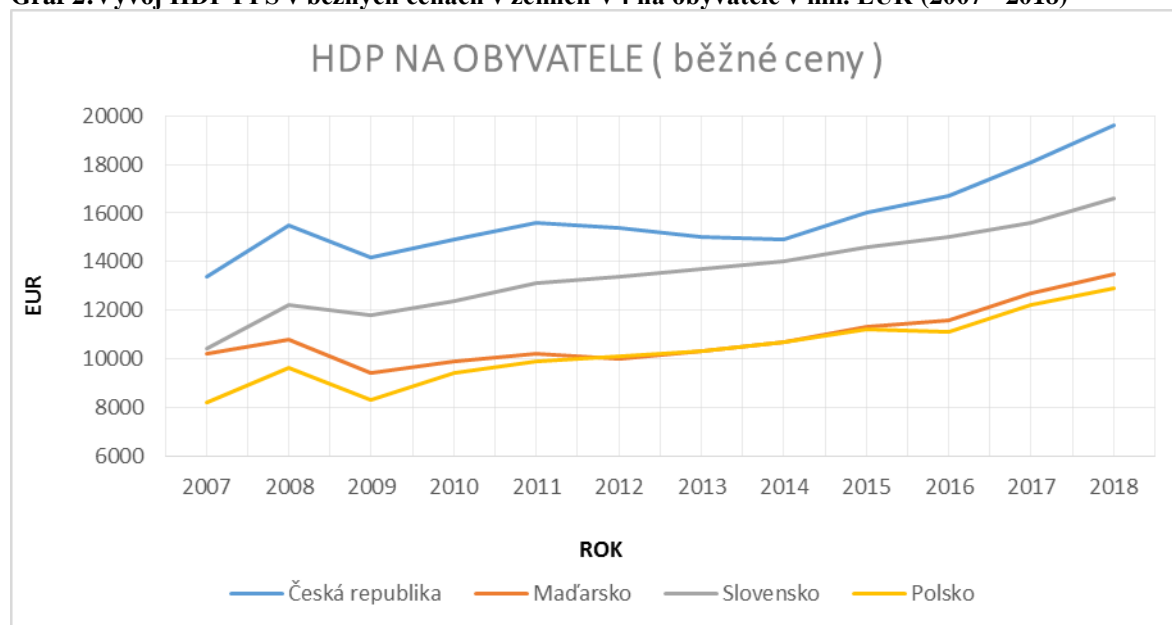
Graf 1: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 v mil. EUR (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Přepočtem HDP na jednoho obyvatele se zjišťuje výkonnost jednotlivých ekonomik států bez ohledu na to, zda se liší svou velikostí. Tyto údaje znázorňuje graf č. 2.

Graf 2: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 na obyvatele v mil. EUR (2007 - 2018)

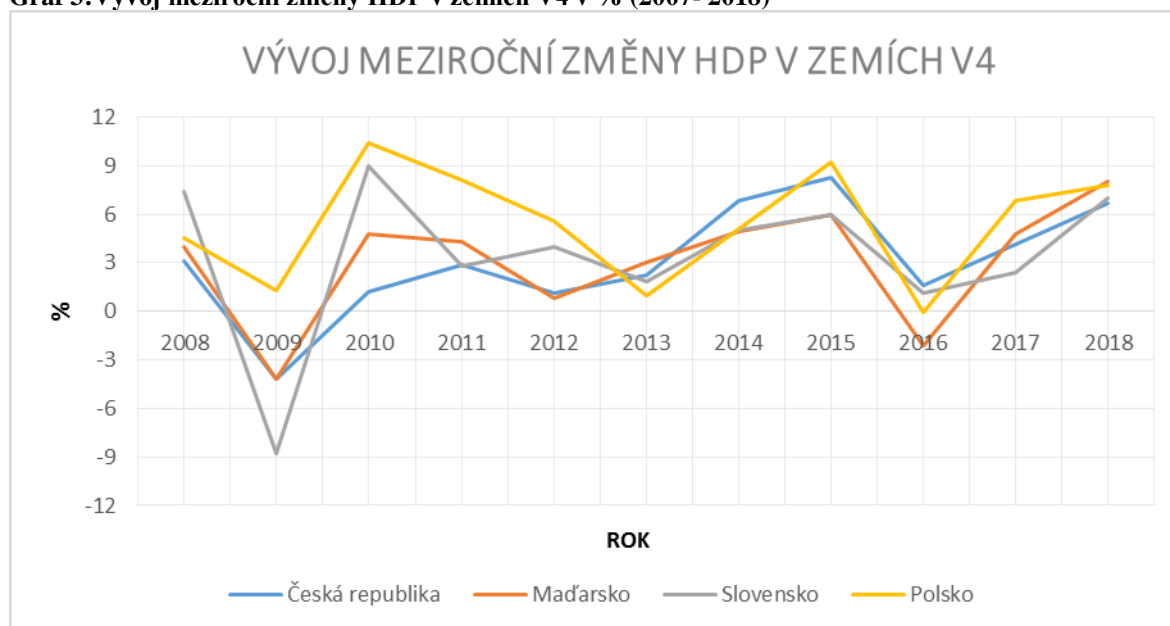

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Pokud je přepočítáno HDP na jednoho obyvatele, tak nejvyšších hodnot dosahuje Česká republika, druhé je Slovensko, třetí Maďarsko a na posledním místě je Polsko. Zde se promítá historický vývoj jednotlivých zemí. Jak bylo v teoretické části popsáno, České země patřily již za Rakouska-Uherska k ekonomicky nejrozvinutějším, zatímco zbytek monarchie (Uhry, zahrnující dnešní Slovensko a Maďarsko) byl orientován spíše zemědělsky. Stejně tak Polsko mělo výrazně zemědělský charakter, navíc bylo poznamenáno nepříznivým historickým vývojem. Kvůli jeho poloze bylo pod neustálým tlakem mocenských a územních zájmů mezi Německem a Sovětským svazem (Ruskem), jak již bylo rozebráno v teoretické části.

Následující graf č. 3 vyjadřuje shora uvedené změny v HDP v procentech.

Graf 3: Vývoj meziroční změny HDP v zemích V4 v % (2007- 2018)

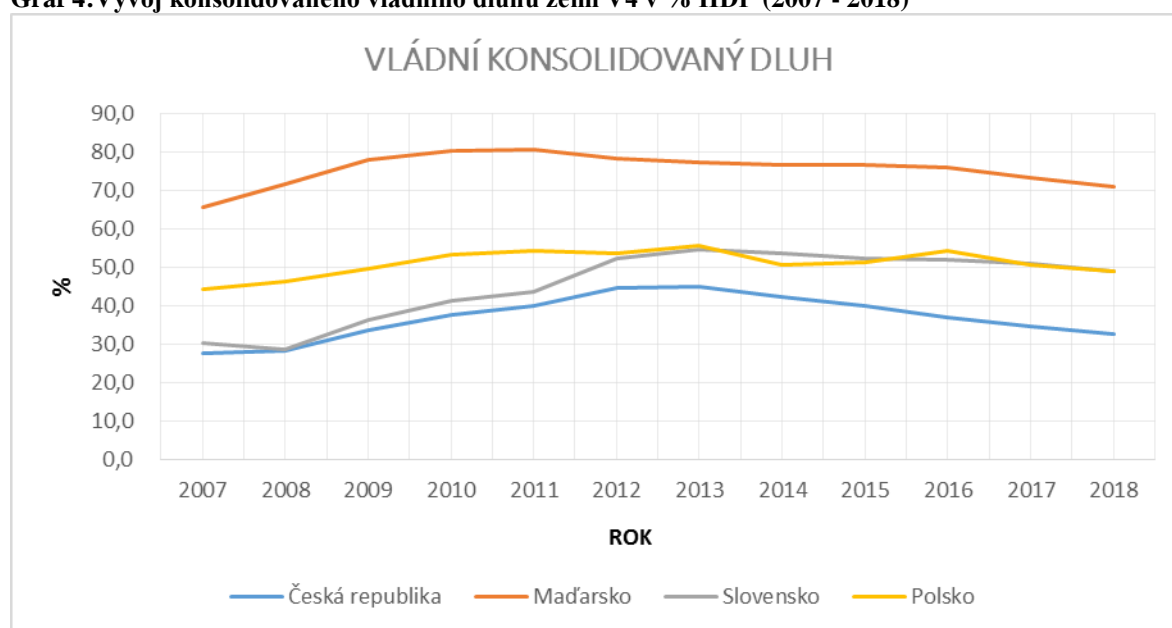
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Na obou grafech je vidět dopad ekonomické krize v letech 2009 až 2014 na ekonomiky jednotlivých států. Zatímco HDP České republiky, Slovenska a Maďarska zaznamenal zřetelný pokles, hrubý domácí produkt Polska zůstal krizí nedotčen. I v nejhorším roce krize 2009 vzrostl polský hrubý domácí produkt o 1,3 % . Rok na to zaznamenalo polské hospodářství růst 3,5 % . K tomuto tzv. „polskému hospodářskému zázraku“ výrazně pomohly evropské dotace. Zároveň, na rozdíl od většiny ostatních států EU, mohlo Polsko v krizi těžit z vlastní měnové politiky snížením hodnoty zlotého. Polsko zvolilo k řešení dopadů krize keynesiánský model, charakterizovaný vyrovnanou rozpočtovou politikou v příznivém období a schodky v době krize. Negativním důsledkem tohoto modelu však byl nárůst rozpočtového schodku až skoro k 8% hrubého domácího produktu.

Naproti tomu Maďarsko, které postihla ekonomická krize nejvíce, mělo již před jejím příchodem vysoký veřejný i zahraniční dluh a tudíž daleko méně možností jak hospodářsky na počátku krize zasáhnout. To dobře ilustruje i následující graf, popisující hodnoty konsolidovaného vládního dluhu zemí V4.

4.1.2 Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele konsolidovaný vládní dluh

Graf 4: Vývoj konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 v % HDP (2007 - 2018)

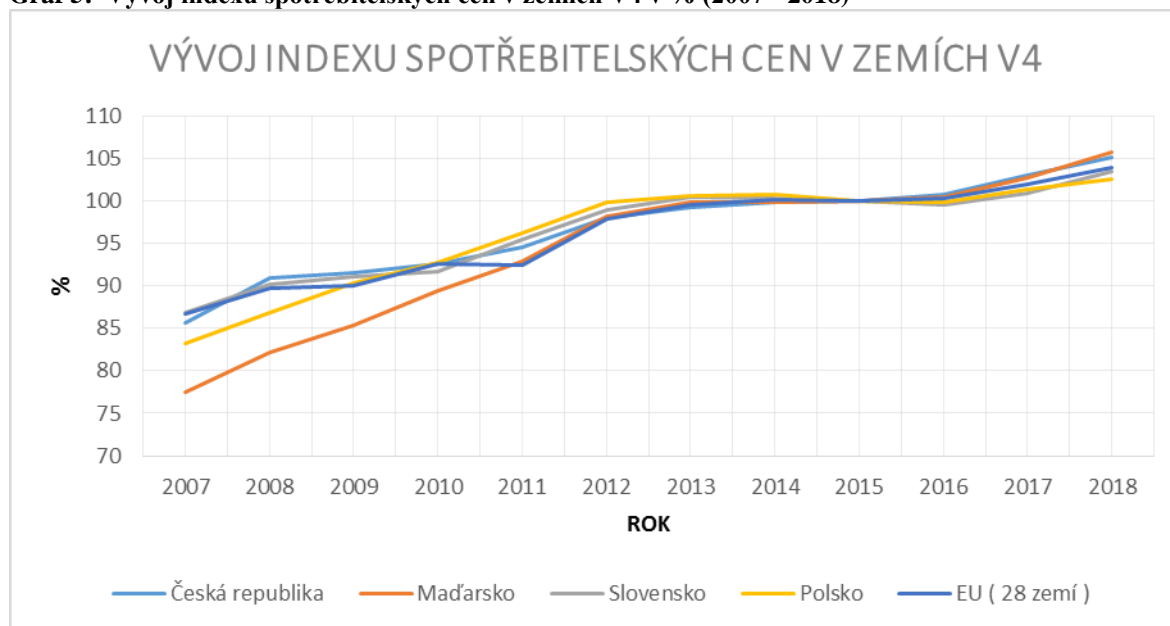
Zdroj: Eurostat, zvláštní zpracování

Nápadné na grafu je vysoká hodnota vládního dluhu Maďarska, která se zřetelně odlišuje od ostatních zemí V4. Příčinou tohoto vysokého vládního dluhu je, že Maďarsko v polovině devadesátých let zaspalo ekonomické reformy, jelikož do té doby v popředí stála politická a ideologická témata. Maďarsku také výrazně uškodil fakt, že mělo většinu úvěrů ve švýcarských francích a eurech. S příchodem finanční krize a stále rostoucí inflací v Maďarsku se náklady na obsluhu tohoto dluhu neúměrně zvyšovaly.

4.1.3 Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele míra inflace

Míra inflace se nejčastěji měří pomocí indexu spotřebitelských cen, jak již bylo uvedeno v kapitole 3.10 *Inflace*. Vývoj indexu v letech 2007 – 2018 je zachycen na grafu č. 5. Z grafu je vidět, že index spotřebitelských cen v průběhu let rostl. Za základ byl zvolen rok 2015, který odpovídá 100 procentům v grafu. Z grafu č.5 je patrný vliv ekonomické krize (2009 – 2014), kdy index spotřebitelských cen stagnoval.

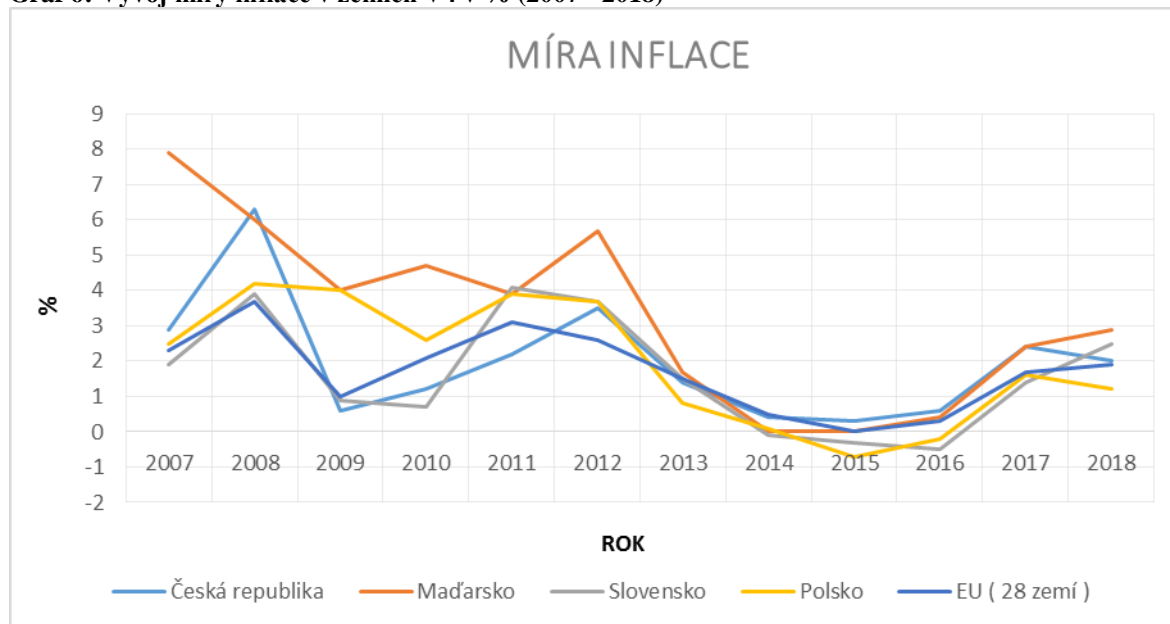
Graf 5: Vývoj indexu spotřebitelských cen v zemích V4 v % (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

V následujícím grafu č. 6 je sledováno průměrné roční tempo růstu inflace.

Graf 6: Vývoj míry inflace v zemích V4 v % (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Nápadná na tomto grafu je počáteční vysoká míra inflace Maďarska (2007). Ta byla zapříčiněna uvolněnou hospodářskou politikou vlády předchozích let 2002 -2006, kdy byla u moci levicová Maďarská socialistická strana v koalici se Stranou svobodných demokratů. V důsledku toho byl v roce 2006 schodek Maďarska nejvyšší v celé EU. Na to vláda

musela reagovat. Zvedla daňovou zátěž a administrativní a jiné poplatky, to mělo vliv na další růst inflace. Centrální banka zareagovala zvýšením sazeb, což vedlo k útlumu investic a spotřeby, a tím i míry inflace.

Dále je na grafu vidět trend posledních let, kdy dochází ke snižování cenové hladiny s hrozbou deflace. Hrozba deflace vedla ČNB k tomu, zahájit v roce 2013 měnovou intervenci s cílem uměle udržet kurz koruny nad 27 korun za euro. V důsledku toho měla Česká republika v roce 2015 jako jediná z členů V4 mírně kladnou inflaci.

Polsko naproti tomu nepovažovalo deflaci na hrozbu. Přístup polských ekonomů byl takový, že považovali deflaci za přechodný jev způsobený ruskými sankcemi a kolísající cenou ropy. Díky deflaci klesají velkoobchodní ceny rychleji než maloobchodní, takže se firmám daří zvyšovat tržby. Díky nižším cenám může zároveň růst zájem kupujících. Ekonom PKO Bank Polski Kamil Cisowski k tomu řekl: „*Věříme, že aktuální nabídková deflace je pro spotřebitele výhodou a že levné potraviny či paliva letos spotřebu podpoří*“ (Aktuálně.cz, 2015).

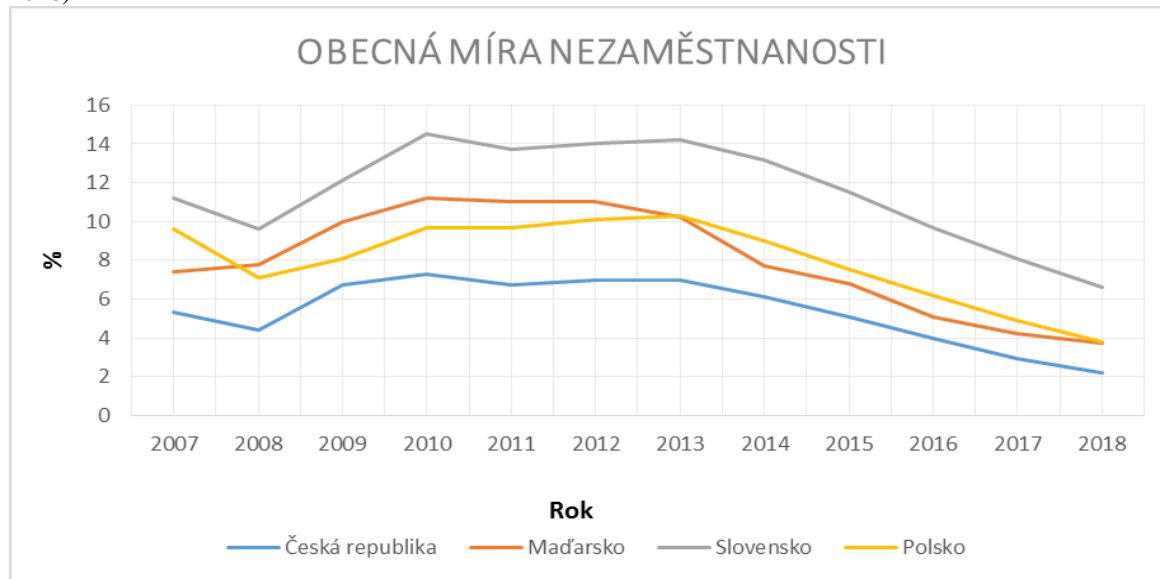
Podobný názor na deflaci měli i slovenští a maďarští analytici. Slovensko se svou vazbou na Euro muselo dodržovat mantinely stanovené Evropskou centrální bankou, tak ani nemohlo samo upravovat svou měnovou politiku a přebralo deflaci ostatních států EU.

Od roku 2017 již mají zase všechny státy V4 a EU kladnou inflaci.

4.1.4 Komparace zemí V4 z hlediska ukazatele nezaměstnanost

Komparace míry nezaměstnanosti v rámci EU vychází z doporučení Eurostatu a je sledována jako tzv. Obecná míra nezaměstnanosti. Jak už uvedeno v teoretické části, je definována jako počet osob v produktivním věku (15 – 74 let), které jsou bez práce, mohou nastoupit do práce během příštích 2 týdnů a podnikly konkrétní kroky k nalezení práce.

Graf 7: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v zemích V4 v % (2007-2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

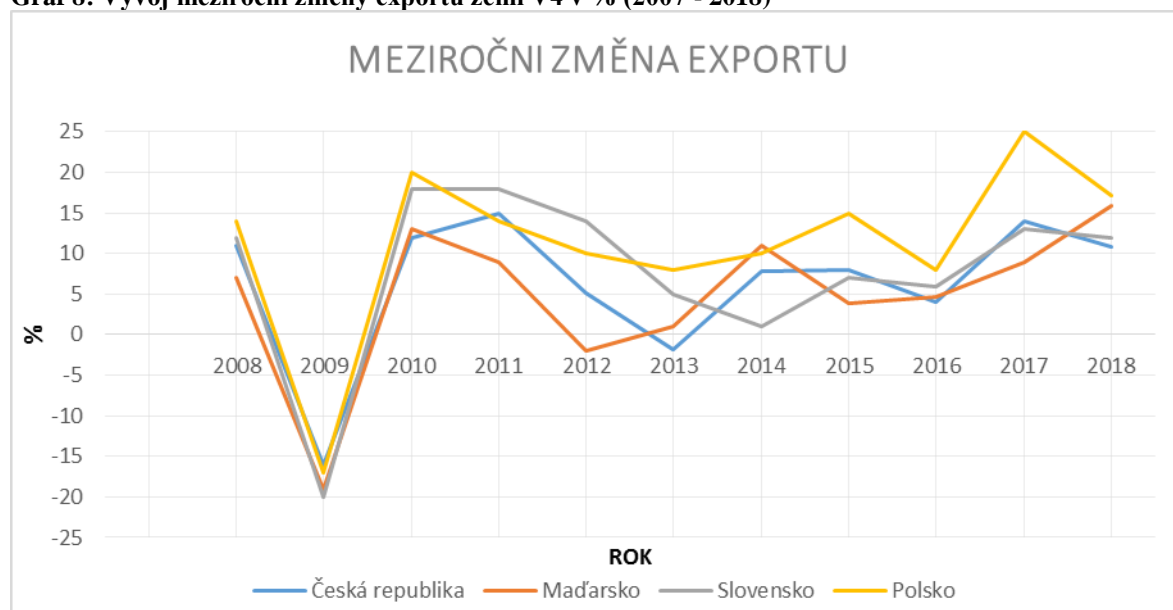
Nezaměstnanost v zemích V4 stejně tak jako v celé Evropské unii vykazuje od roku 2013 trvale sestupný trend, i když v mnoha zemích zůstává vysoká. Příkladem vysoké míry nezaměstnanosti je Slovensko, které zůstává nad průměrem Evropské unie. Velkou měrou k tomuto stavu přispělo přijetí eura Slovenskem v roce 2009. Tím se Slovensko připravilo o možnost reagovat na právě nastupující krizi devalvací své měny, a tak ztratilo 10 až 15 procent své konkurenceschopnosti vůči ostatním zemím V4. to se pak negativně projevilo hlavně na trhu práce.

Příčinou setrvalého poklesu nezaměstnanosti je sílící domácí poptávka, strukturální reformy a politika vlád v některých státech, kde je podporována intenzivní tvorba pracovních míst. Objevuje se problém opačný a to nedostatek pracovních sil. Podle dat hospodářské komory chybí např. v České republice zaměstnavatelům okolo 300 tisíc zaměstnanců, což už má negativní vliv na růst ekonomiky. Podobně jsou na tom i ostatní státy V4. Polsko se tomuto trendu snaží čelit liberálnější politikou při udělování pracovních víz.

4.1.5 Komparace zemí V4 z hlediska zahraničního obchodu

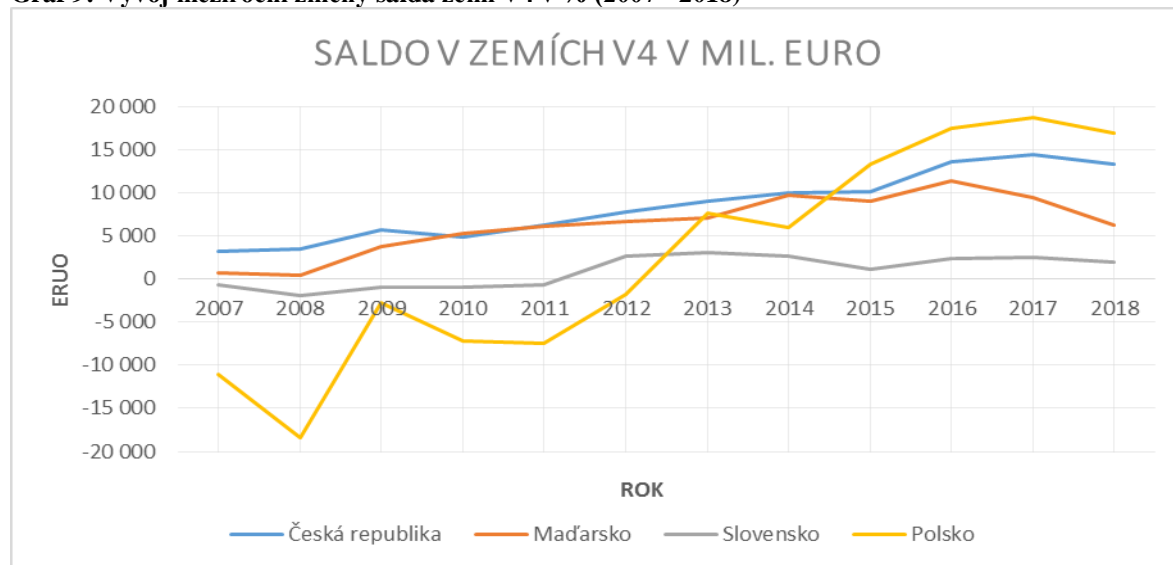
Export patří mezi nejdůležitější faktor, který táhne ekonomiku zemí V4. Nejdůležitější exportní trh pro země Visegrádu je západní Evropa. Jak je dobře vidět na grafu *vývoje meziroční změny exportu* dynamika exportu se v posledních letech stále zvyšuje.

Graf 8: Vývoj meziroční změny exportu zemí V4 v % (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

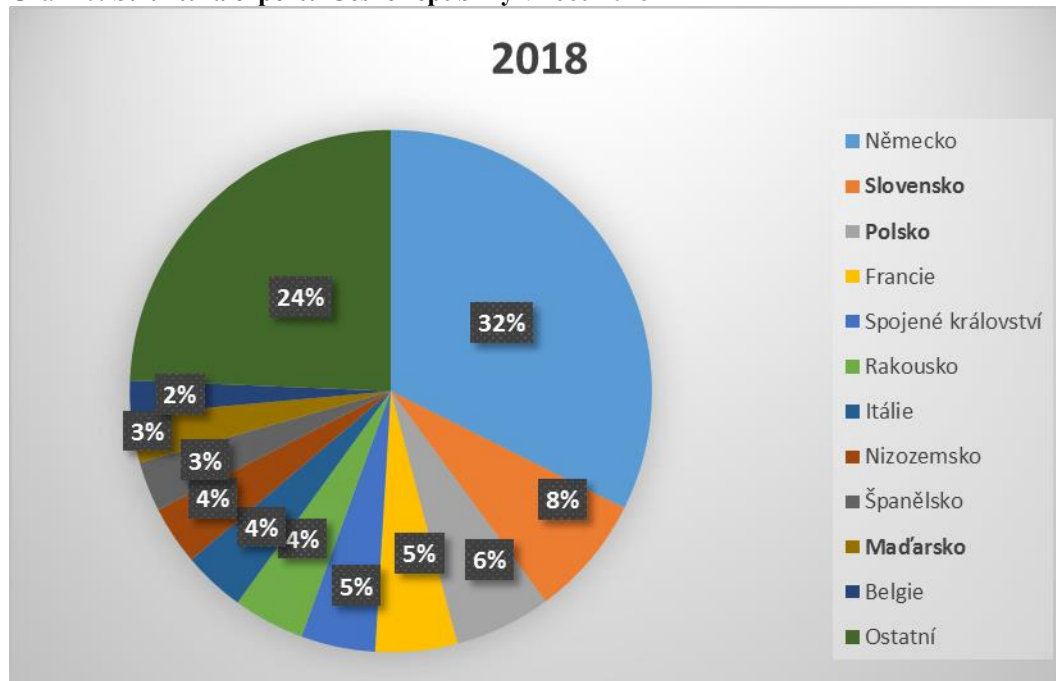
Graf 9: Vývoj meziroční změny salda zemí V4 v % (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Následující grafy ukazují strukturu exportu a importu jednotlivých zemí V4 v roce 2018.

Graf 10: Struktura exportu České republiky v roce 2018

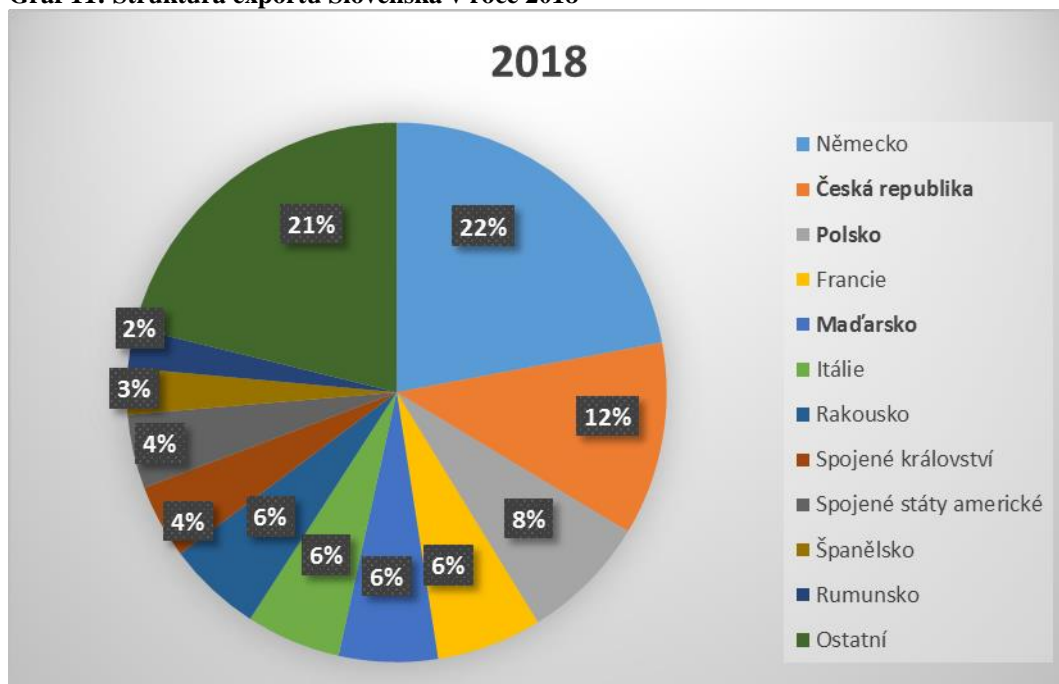

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Největším obchodním partnerem České republiky v oblasti exportu je Německo s přibližně třetinovým podílem. V rámci zemí V4 je na prvním místě Slovensko, na druhém Polsko a na třetím Maďarsko se 3%.

Více než polovinu exportu tvoří stroje a dopravní prostředky, zejména automobily. Své závody zde mají automobilky Škoda Auto se svými závody v Mladé Boleslavi Vrchlabí a Kvasinách a TPCA (Toyota, Peugeot, Citroen) v Kolíně. Nejvýznamějším odběratelem automobilů je Německo, kam se vyváží až 1/5 celkové automobilové produkce. Mezi další významé výrobce dopravních prostředků patří závod Škoda Transportation, který je čtvrtým největším výrobcem tramvají na světě.

Graf 11: Struktura exportu Slovenska v roce 2018

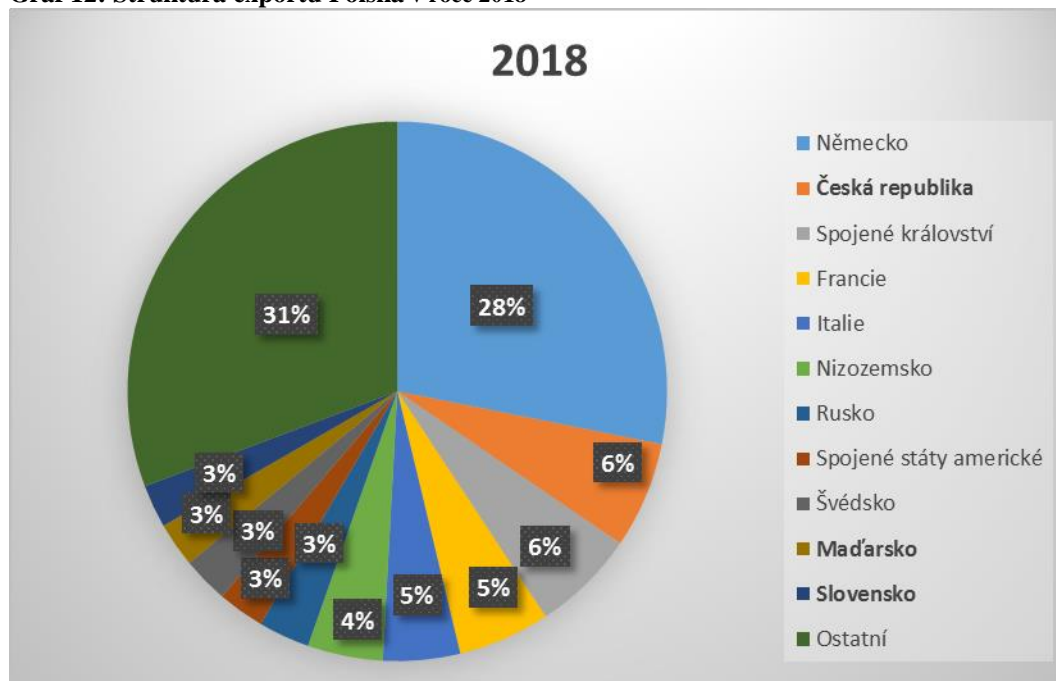

Zdroj: Slovenský statistický úřad, vlastní zpracování

Celková hodnota exportu Slovenska za rok 2018 činila 79,4 mld. Euro. Stejně jako v případě Česka je jeho největším obchodním partnerem Německo. Ve srovnání s ostatními státy V4 je tento podíl však s 22 % nejmenší. Ze států V4 Slovensko vyváží nejvíce do České republiky, na druhém místě je Polsko, třetí je Maďarsko. Z ostatních států Slovensko významně exportuje do Francie, Itálie a Rakouska, u těchto států je podíl na celkovém exportu 6 %. Následují Spojené státy americké a Velká Británie se 4%.

Hlavním vývozním artiklem Slovenska jsou stroje, přístroje a elektronická zařízení spolu s vozidly a dopravními zařízeními. Své závody zde mají Volkswagen, PSA Peugeot Citroën a Kia Motors. Ve výrobě automobilů v přepočtu na obyvatele je Slovensko evropskou jedničkou. Meziroční nárůst v tomto odvětví činil v roce 2017 4%. Na druhém místě je elektrotechnický průmysl. Společnost Samsung Electronics zde vyrábí LCD a LED televizory, LCD monitory, HDD a Blu-ray přehrávače a satelitních přijímače. I Společnost Sony postavila na Slovensku závod na výrobu LCD televizorů a komponent do nich.

Graf 12: Struktura exportu Polska v roce 2018

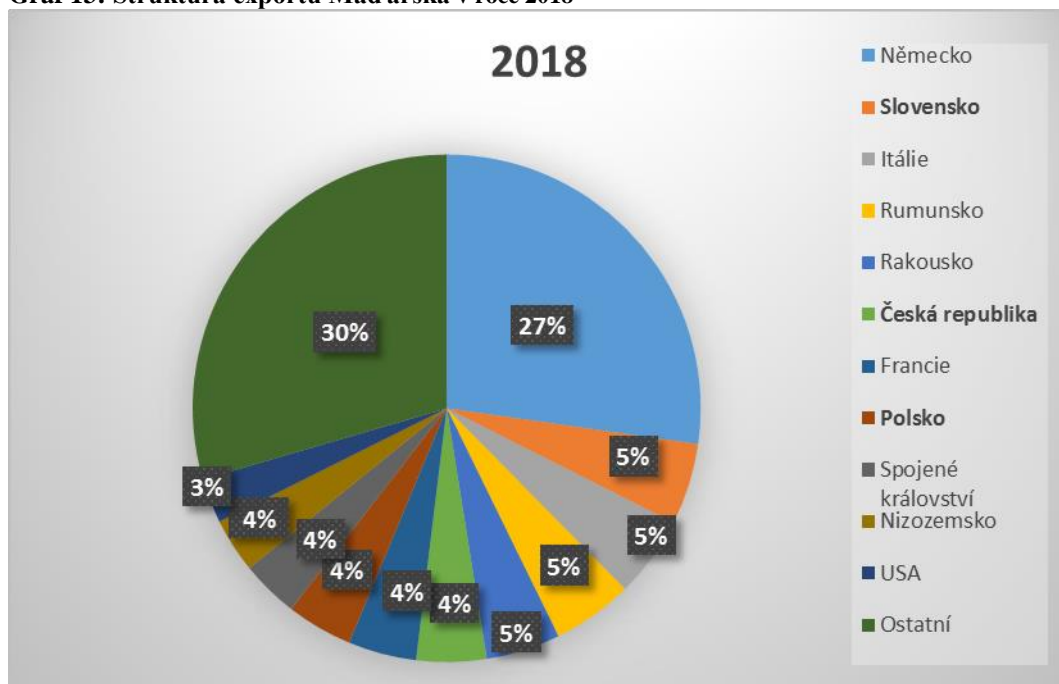
Zdroj: Polský statistický úřad, vlastní zpracování

Celková hodnota exportu Polska za rok 2018 činila 221 mld. Euro. Největším exportním trhem pro Polsko je Německo. Druhým největším exportním partnerem je Česká republika a Velká Británie, každá s podílem 6%. Následují Francie, Itálie, Nizozemsko a Rusko. Až poté následují Slovensko a Maďarsko se 3 %.

Prim v polském exportu hrají mechanická a elektrická zařízení k záznamu na reprodukci zvuku a vozidla, létající stroje, plavidla a zařízení s nimi spojená. Své závody tu mají LG Electronics a LG Philips, Sharp a Toshiba.

Polsko je významným výrobcem autobusů, lodí letadel a helikoptér, stejně tak jako užitkových automobilů (VW Crafter) a komponent pro automobilový průmysl. Polsko je také jedním z největších vývozců mědi, stříbra a uhlí. Významnou měrou též exportuje potravinářské a zemědělské produkty, zejména brambory, žito a cukrovou řepu, kde se v produkci řadí na druhé místo v Evropě. (bussinesinfo, 2019)

Graf 13: Struktura exportu Maďarska v roce 2018

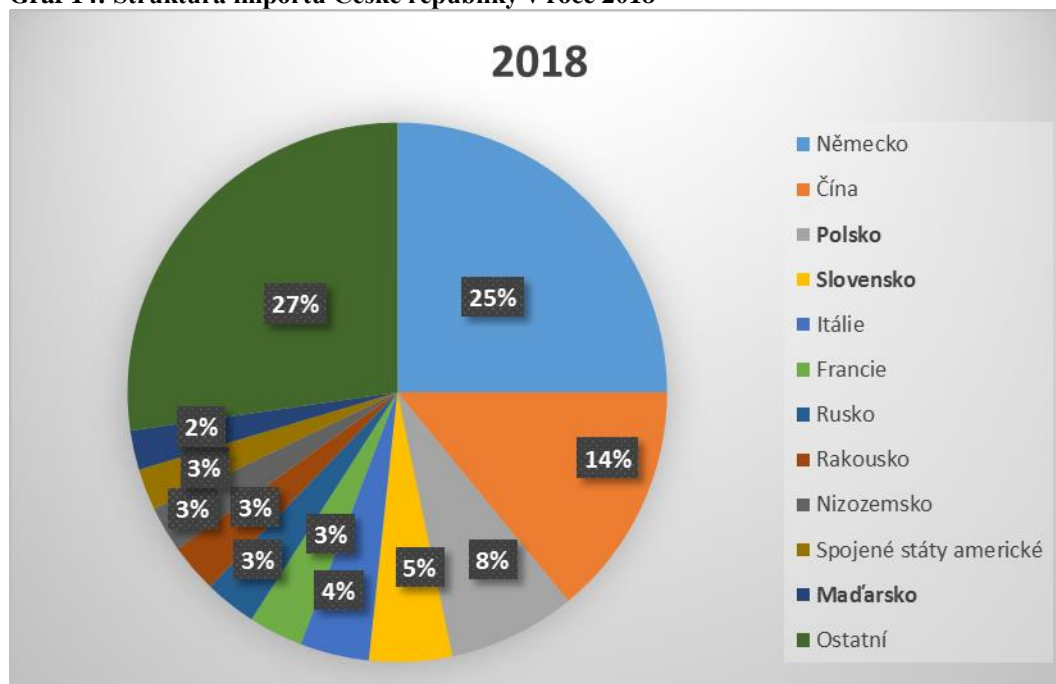
Zdroj: Maďarský statistický úřad, vlastní zpracování

Celková hodnota exportu Maďarska za rok 2018 činila 104 mld. Euro. I pro Maďarsko představuje největšího exportního partnera Německo. Následují Slovensko, Itálie, Rumunsko a Rakousko shodně s 5%, až poté je Česká republika s Francií a Polskem se 4 %.

Na exportu se největší měrou podílí automobilový sektor a strojírenství, které tvoří více než polovinu exportního mixu. Své závody zde mají automobilky Mercedes-Benz, Audi a Suzuki. Opel zde má závod na výrobu motorů. Významným exportním odvětvím je také potravinářský průmysl. (Vlášková, 2018, ihned.cz)

Stejně jako v případě vývozu hraje i v případě dovozu nejdůležitější roli pro všechny státy V4 Německo.

Graf 14: Struktura importu České republiky v roce 2018

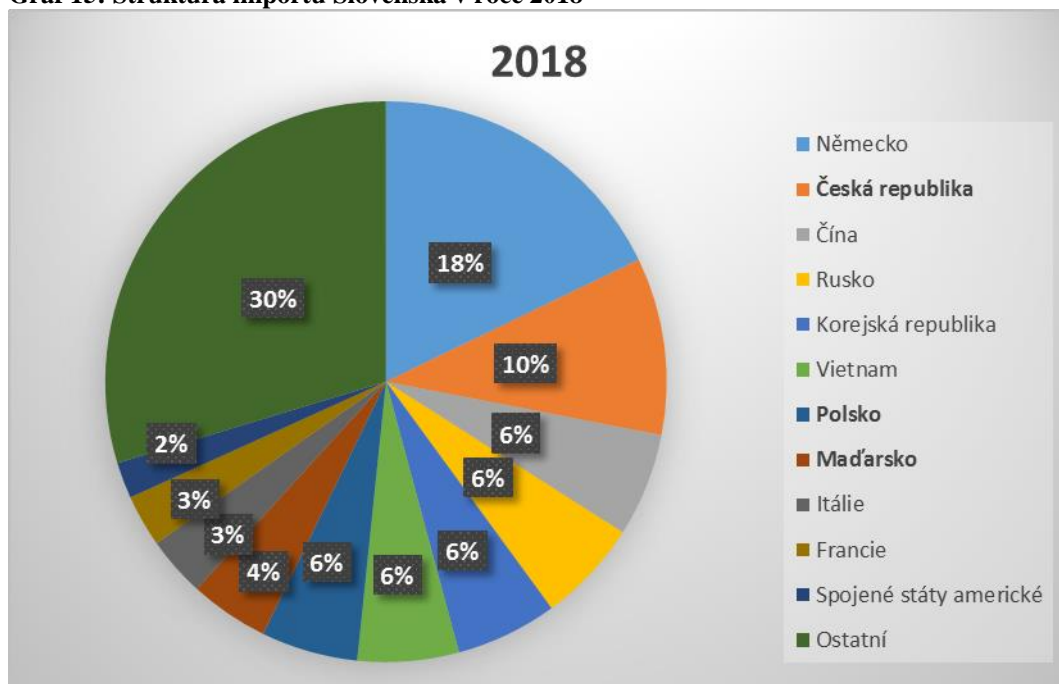

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Celkový objem importu České republiky v roce 2018 činil 156.8 mld. Euro. Z toho celá čtvrtina připadá na dovoz z Německa. Druhé místo se 14% zaujímá Čína, což je nejvíce ve srovnání s ostatními státy V4. Následují Polsko a Slovensko. Maďarsko zaujímá v žebříčku až 11. místo.

Hlavními komoditami dováženými do České republiky jsou stroje a zařízení a to zejména z Německa a Číny. Významný je též dovoz ropy z Ruska a potravin z Německa a Polska. (czso, 2019)

Graf 15: Struktura importu Slovenska v roce 2018

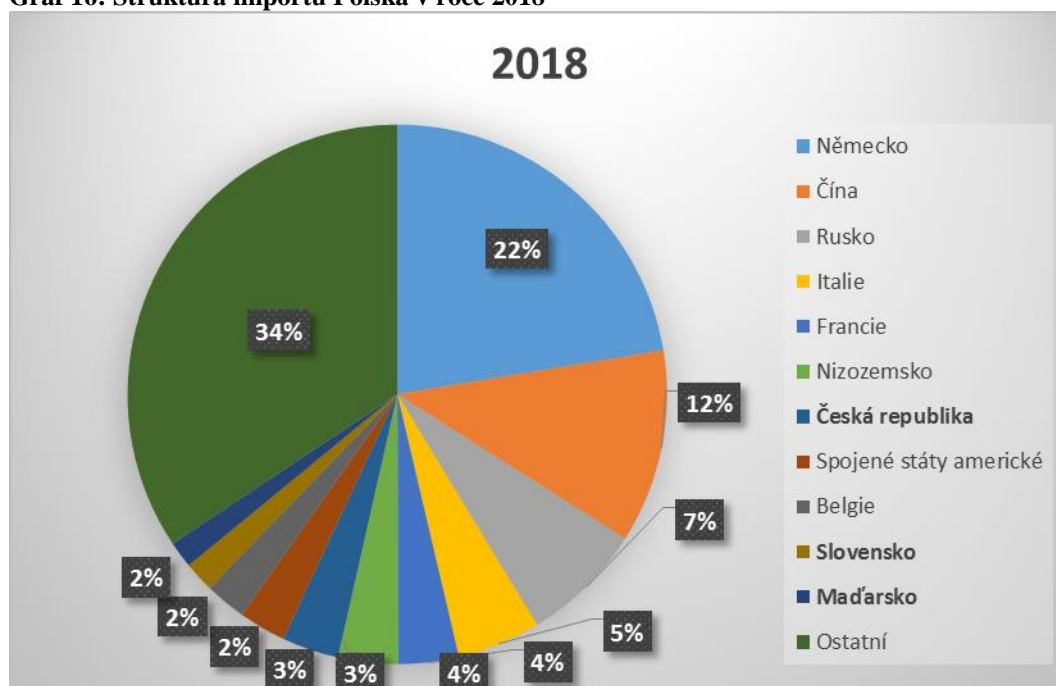

Zdroj: Slovenský statistický úřad, vlastní zpracování

Celkový objem importu Slovenska za rok 2018 činil 76,8 mld. Euro. Z toho celých 18% připadá na dovoz z Německa. Na druhém místě následují dovozy z České republiky s 10% a Polska s 6%. Stejný objem importu jako Polsko mají i Čína, Rusko, Vietnam a Korejská republika. Až za ně se umisťuje Maďarsko se 4% podílu.

Hlavními komoditami dováženými na Slovensko jsou stroje, přístroje, elektrická zařízení, která činí 32% veškerého dovozu. Vozidla a dopravní zařízení jsou s 16 % na druhém místě. (businessinfo, 2019)

Graf 16: Struktura importu Polska v roce 2018

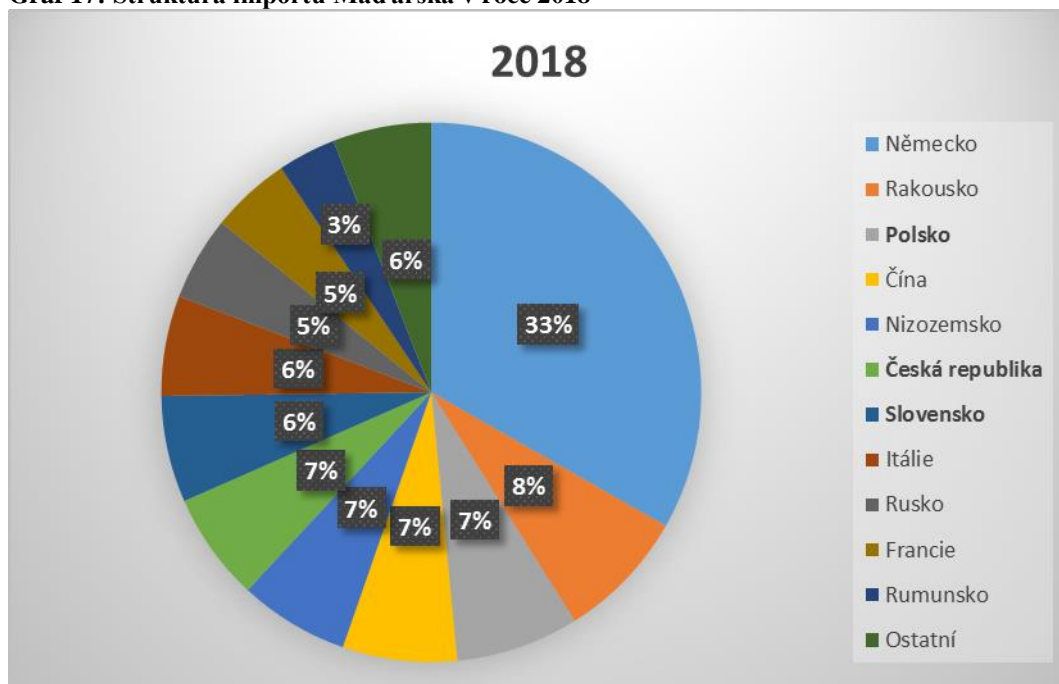

Zdroj: Polský statistický úřad, vlastní zpracování

Celkový objem importu Polska za rok 2018 činil 226 mld. Euro. I zde je nejdůležitější importní zemí Německo s podílem 22% na celkovém dovozu. Podobně jako v České republice je i v Polsku druhou nejvýznamnější dovozní zemí Čína, její podíl na celkovém dovozu činí 12%. Další v pořadí je Rusko s 7 % následují Itálie, Francie a Nizozemsko. Zbylé země V4 nemají, co se týče dovozu pro Polsko, takový význam. Česká republika zaujímá s 2% 7. místo a Maďarsko dokonce až místo 11.

Hlavní dovozní komodity tvoří mechanické a elektrické zařízení k záznamu reprodukci zvuku a vozidla, létající stroje, plavidla a zařízení s nimi spojená. Významný je též dovoz ropy. (businessinfo, 2019)

Graf 17: Struktura importu Maďarska v roce 2018

Zdroj: Maďarský statistický úřad, vlastní zpracování

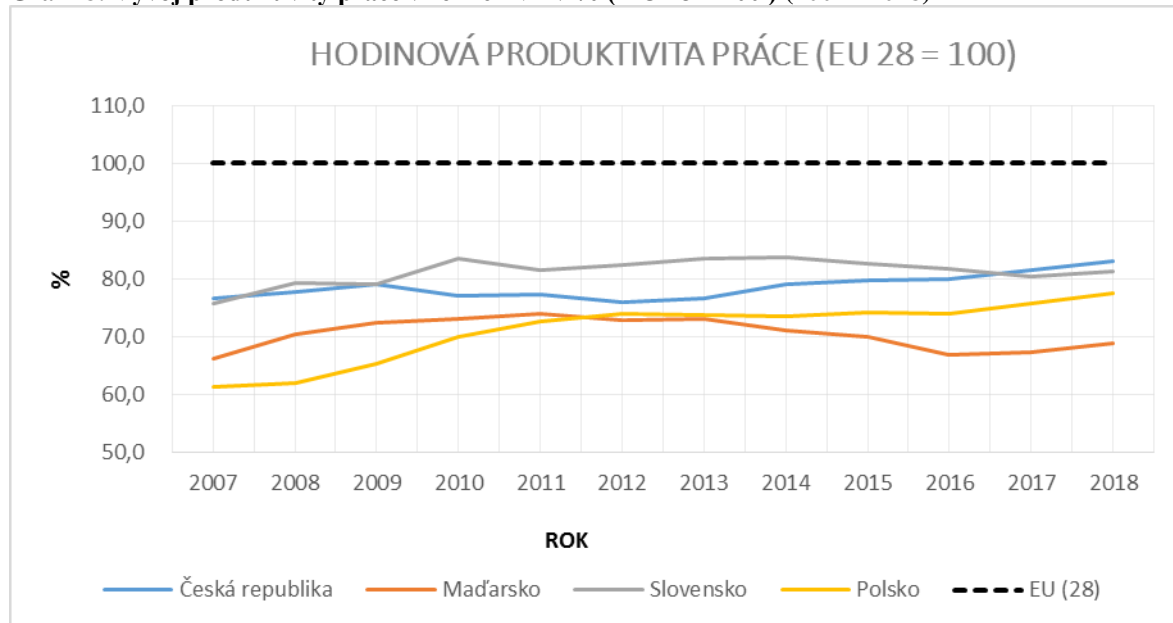
Celkový objem importu Maďarska v roce 2018 činil 70,3 mld. Euro. Na celkovém dovozu se Německo podílí 33%, což je s odstupem nejvíce ze zemí V4. Druhou nejvýznamnější dovozní zemí je Rakousko s 8%. Následují se 7% Čína, Nizozemsko a Česká republika. Až pak následuje Slovensko se 6 % podílu na celkovém dovozu.

Stejně jako v ostatních zemích V4 jsou hlavním dovozním artiklem stroje a dopravní prostředky, které v roce 2018 tvořily necelých 48% z celkového dovozu zboží, druhé místo pak zaujímají zpracované výrobky s necelými 37%. (businessinfo, 2019)

4.1.6 Komparace zemí V4 z hlediska produktivity práce

V níže uvedeném grafu č.18 je sledována tzv. hodinová produktivita práce, která ukazuje, jakou hodnotu dokáže pracovník vytvořit za jednu hodinu práce. Jedná se o nejkvalitnější a nejkompexnější údaj jaký je možný k měření produktivity práce použít.

Graf 18: Vývoj produktivity práce v zemích V4 v % (EU 28 = 100) (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

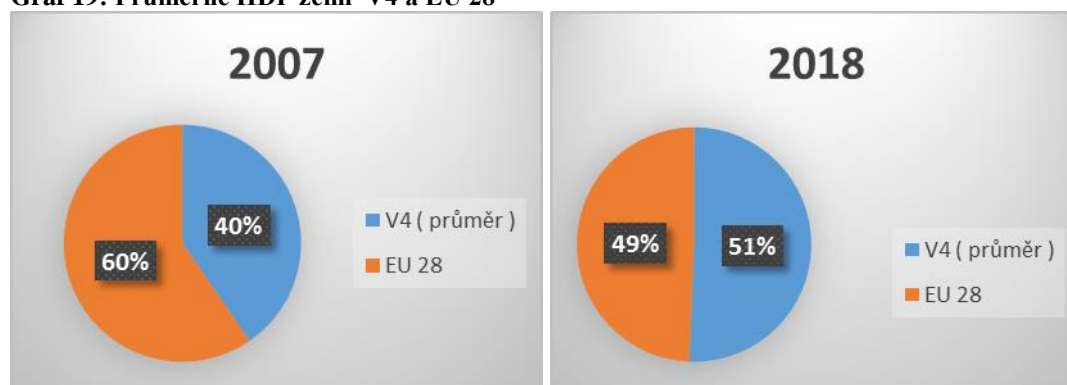
Jak je z grafu patrné, na počátku námi sledovaného období v roce 2007 mělo nejnížší hodinovou produktivitu práce Polsko (61,2%), následovalo Maďarsko (66,1%), nejlépe na tom byli Slovensko (75%) a Česká republika (76%). Od roku 2007 se produktivita práce kontinuálně zvyšovala. V roce 2018 byla produktivita práce v Maďarsku 67,3 %, následovalo Polsko 75,6%. Česká republika a Slovensko měly téměř shodné hodnoty kolem 81%. Přesto, že se produktivita práce v zemích V4 trvale zvyšuje, zdaleka ještě nedosahuje průměru EU 28.

4.2 Postavení zemí V4 v rámci EU

4.2.1 Podíl zemí V4 na HDP zemí EU

Česká republika, Slovensko, Polsko a Maďarsko tvoří okolo 13% celkového obyvatelstva EU. Jejich ekonomický význam v rámci EU neustále roste. Jak vyplývá z námi sledovaných údajů, v roce 2007 činil průměrný HDP na obyvatele zemí Visegrádské skupiny 40 % průměru HDP zemí evropské unie, v roce 2018 už činil více než polovinu.

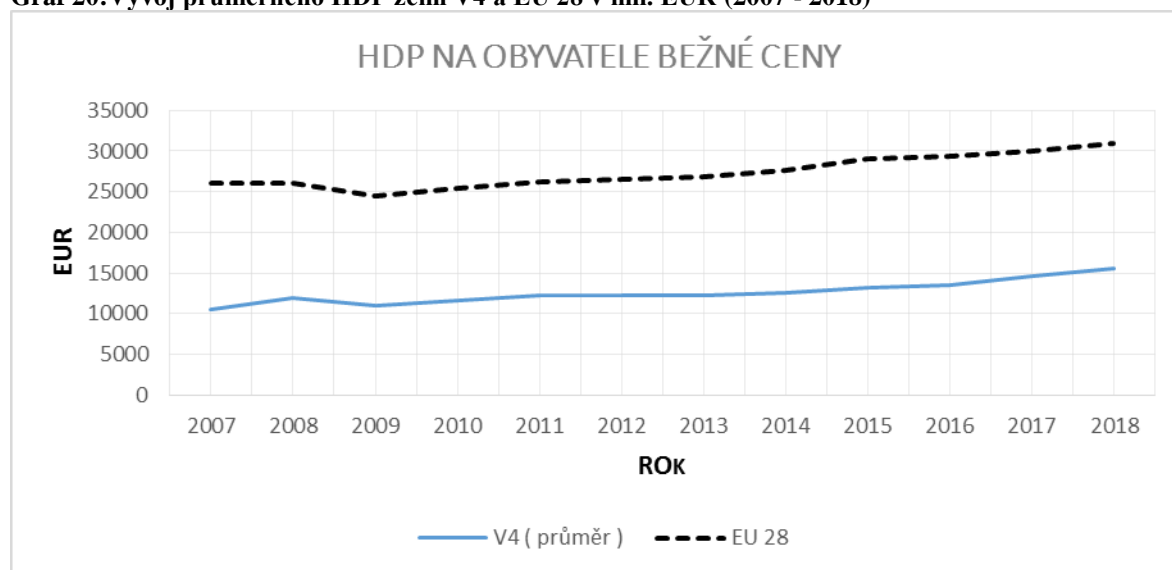
Graf 19: Průměrné HDP zemí V4 a EU 28

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Následující graf č.20 ukazuje kontinuální vývoj průměrného HDP na obyvatele zemí V4 v čase.

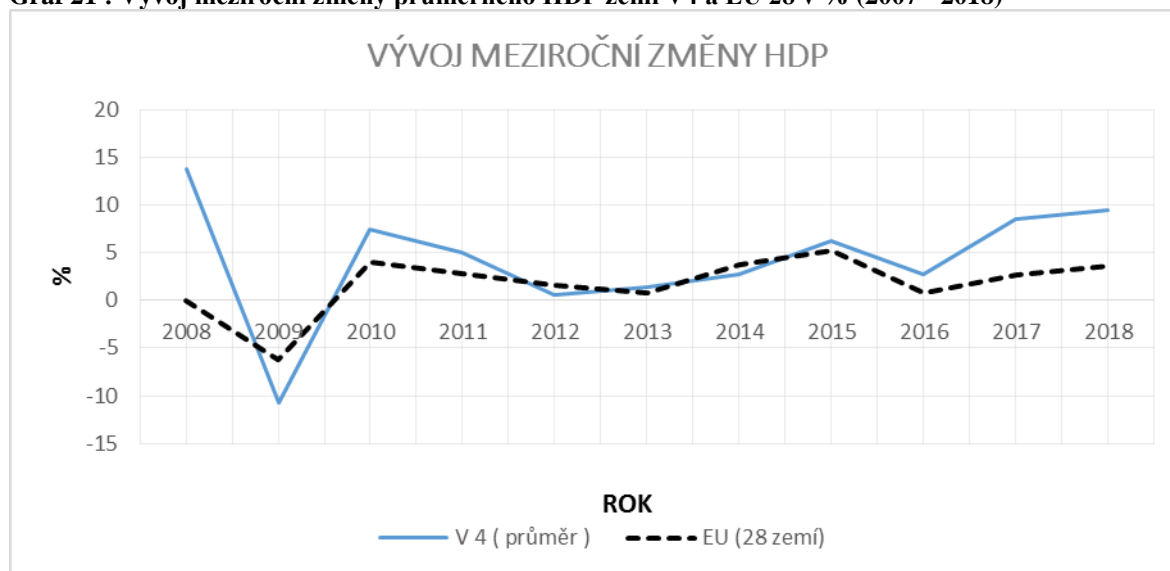
Graf 20: Vývoj průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v mil. EUR (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Pokud se zaměříme na vývoj meziroční změny HDP je patrné, že dynamika růstu ekonomik zemí V4 za poslední roky výrazně převyšuje dynamiku růstu průměru EU 28.

Graf 21 : Vývoj meziroční změny průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)

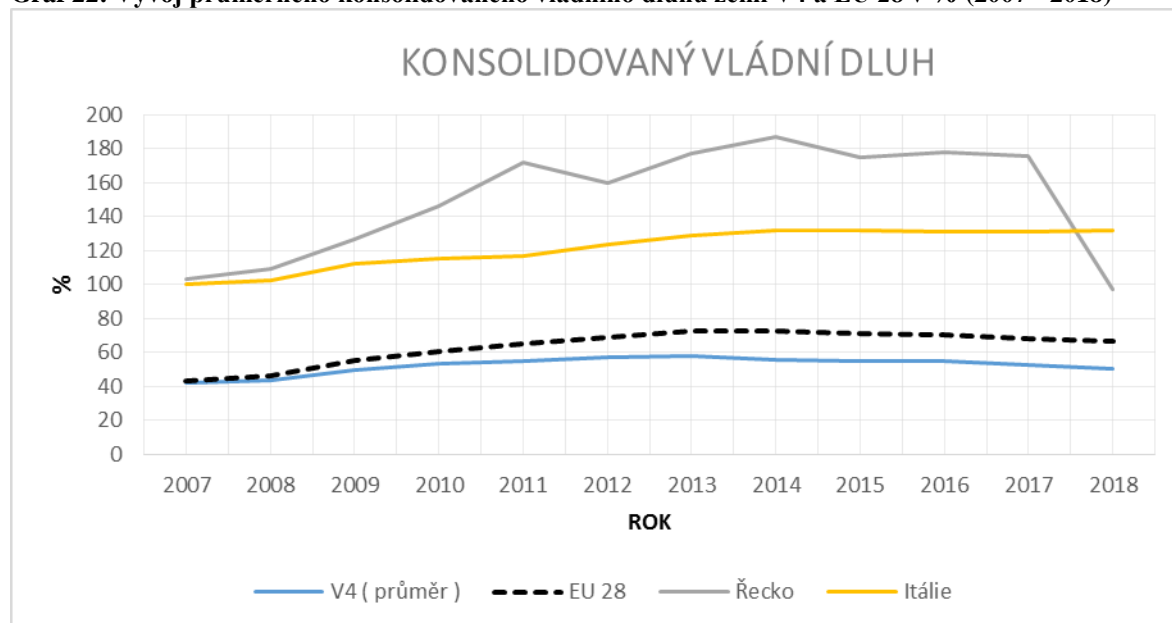
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Jako příčinu tohoto pozitivního vývoje ekonomik zemí V4 lze vidět objem evropských dotací, které mohly tyto země čerpat, spolu s vysokým podílem investic zahraničních firem. Hlavním tahounem ekonomik zemí V4 se stala automobilová výroba.

Konsolidovaný vládní dluh průměru zemí V4 ve srovnání s průměrem EU 28 je přibližně dvoutřetinový. Jeho vývoj v čase ukazuje následující graf.

4.2.2 Konsolidovaný vládní dluh zemí V4 a zemí EU

Graf 22: Vývoj průměrného konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)

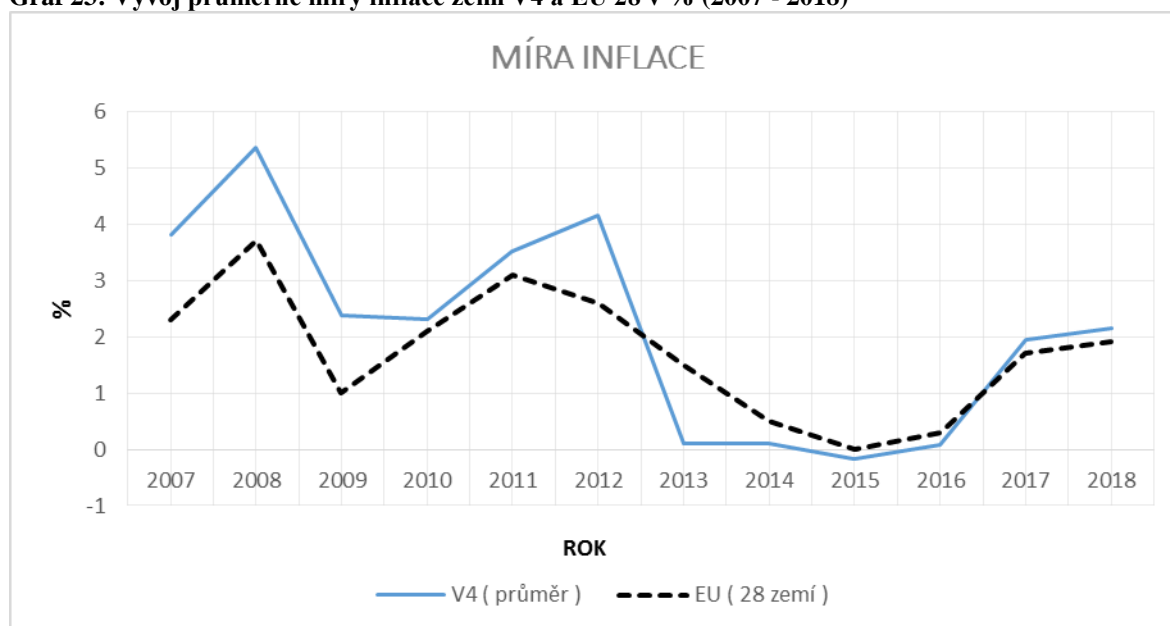
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Relativně vyšší hodnota konsolidovaného vládního dluhu průměru zemí EU 28 je dána vysokými hodnotami tohoto ukazatele v zemích jako Řecko nebo Itálie, přičemž dluh Řecka se za rok 2018 nápadně zmenšil a to 1,8x ve srovnání z předchozím rokem. Toto výrazné zlepšení je důsledkem tvrdých hospodářských reforem, které byly v Řecku zavedeny.

Další sledovaný ukazatel je míra inflace. Její průměrná hodnota zemí V4 a její průběh v posledních letech v podstatě kopírují vývoj míry inflace průměru zemí Evropské unie (EU 28).

4.2.3 Průměrná inflace zemí V4 a zemí EU

Graf 23: Vývoj průměrné míry inflace zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)

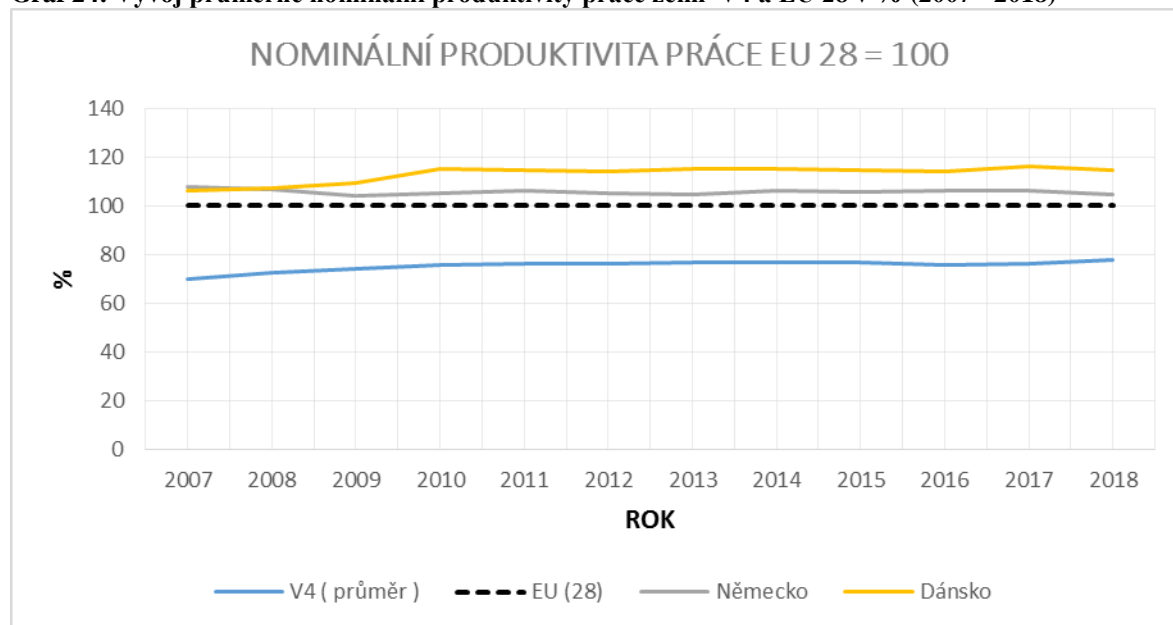
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Po vypuknutí krize v roce 2009 Evropská centrální banka výrazně intervenovala. Úroková míra, která činila na konci roku 2008 4,25% byla v následujícím roce postupně snižována, až dosáhla v květnu 2009 1% a na této úrovni byla udržována i nadále. Tato opatření měla za následek pozvolnější pokles křivky míry inflace v letech 2011 až 2015. Naproti tomu křivka míry inflace průměru zemí V4 vykazuje v období 2011 až 2013 strmější pád. Velkou měrou se na tom podílelo Polsko, které nepovažovalo deflaci za zásadní problém, jak bylo uvedeno v kapitole 4.1.3.

V čem trvale zaostáváme za průměrem EU 28, je produktivita práce. Ta se kontinuálně pohybuje na úrovni 75 – 80 % produktivity Evropské unie. Výrazný podíl na tom má zaostávání zemí V4 v oblastech technologie a „know how“. Státy Visegrádské čtyřky se jen obtížně zbavují nálepky „levné montovny Evropy“.

4.2.4 Průměrná nominální produktivita práce mezi V4 a zemí EU

Graf 24: Vývoj průměrné nominální produktivity práce zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)

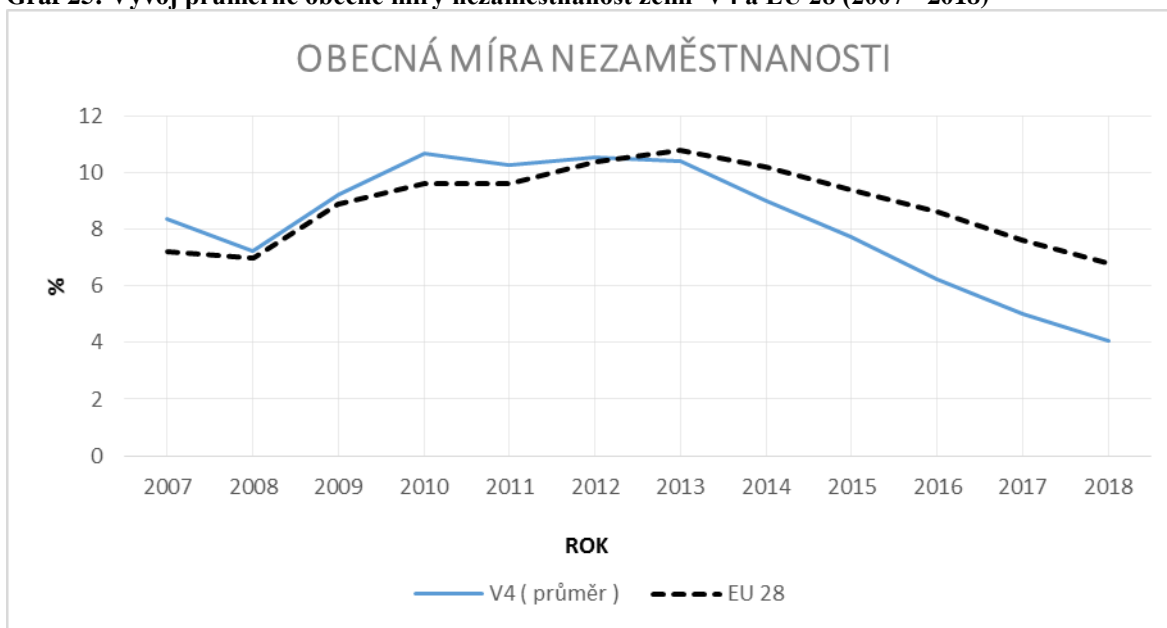
Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Naproti tomu nad průměrem evropské unie jsou státy jako například Německo a Dánsko, které díky své technologické vyspělosti dokáží vyprodukovat zboží s výrazně vyšší užitnou hodnotou.

4.2.5 Průměrná obecná míra nezaměstnanosti zemí V4 a zemí EU

Průměr obecné míry nezaměstnanosti zemí V4 ve srovnání s průměrem EU 28 ukazuje následující graf.

Graf 25: Vývoj průměrné obecné míry nezaměstnanosti zemí V4 a EU 28 (2007 - 2018)

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Zatímco až do roku 2013 je obecná míra nezaměstnanosti a její vývoj zemí V4 a EU 28 velmi podobný, po tomto roce je nápadný výraznější pokles u zemí V4. Průměrné vyšší hodnoty EU 28 jsou dány vysokou nezaměstnaností v jižních státech Evropské unie.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Země V4 a EU

V praktické části bakalářské práce byly sledovány ekonomiky zemí V4 podle vybraných makroekonomických ukazatelů.

Jak je patrné z údajů v kapitole 4.1.1, hrubý domácí produkt v běžných cenách na obyvatele ve všech zemích V4 vykazuje od roku 2007 s výjimkou krátkého poklesu v roce 2009 trvalý růst. Nejvyšší růst HDP na obyvatele mezi lety 2007 až 2018 zaznamenalo Polsko a Česká republika s nárůstem o 6200 mil. Eur. Na opačném konci pomyslného žebříčku se nachází Maďarsko v růstem o 3300 mil. Eur. Celkový průměr růstu HDP na obyvatele všech zemí V4 činil 5100 mil. Eur, což převyšuje průměr růstu EU, který činil pouze 4800 mil. Eur. V roce 2018 tvořila průměrná hodnota HDP zemí V4 s 51% poprvé více než polovinu celkového HDP EU. Vyšší dynamika růstu byla způsobena přílivem zahraničních investic možností čerpat evropské dotace, jak již bylo uvedeno v teoretické části.

Dopad hospodářské krize v roce 2009 dobře vynikne při srovnání meziročních změn HDP v %. Největší změnu zaznamenalo Slovensko, kde došlo k poklesu ukazatele o hodnotou 16,2 p.b. ve srovnání s předchozím rokem. Česká republika a Maďarsko vykazovaly společně podobný pokles hodnoty ukazatele o 7,5 p.b. Tím se všechny tři země dostaly do záporných hodnot. Polsko svým poklesem o 3,2 p.b. jako jediné zůstalo v kladných hodnotách (1,3%). Příčinu toho lze najít v odlišném přístupu Polska k ekonomické krizi. Jak již uvedeno v kapitole 4.1.1, Polsko zvolilo k řešení dopadu krize keynesiánský model, který je charakterizovaný vyrovnanou rozpočtovou politikou v příznivých obdobích a schodky v době krize.

Dále byl sledován konsolidovaný vládní dluh jednotlivých zemí V4 v % HDP. Nejvyšší dluh po celé sledované období má Maďarsko. Jeho hodnoty se pohybují stabilně kolem 75 % HDP. Vysoký vládní dluh Maďarska se táhne už od poloviny 90. let, kdy se v Maďarsku dostala do popředí politická a ideologická témata místo toho, aby byly prováděny ekonomické reformy. K tomu se přidružil fakt, že většina úvěrů v Maďarsku byla ve švýcarských francích a eurech. S příchodem finanční krize a rostoucí inflací se náklady na obsluhu dluhu neúměrně zvyšovaly.

Nejlépe na tom je Česká republika, kde se hodnoty pohybují setrvale kolem 37 % HDP. Nejvyšší nárůst konsolidovaného vládního dluhu vykazovalo Slovensko. V roce 2007 činila hodnota jeho dluhu 30% HDP, do roku 2017 vzrostla na 50,9 % HDP. Průměrná hodnota konsolidovaného vládního dluhu všech zemí V4 (52 % HDP) je za celé sledované období pod průměrem EU 28 (63 % HDP).

Dalším sledovaným ukazatelem je míra inflace. Na počátku sledovaného období (2007) se míra inflace Maďarska svou výší 7,9 % silně vymykala ostatním státům V4, kde se míra inflace pohybovala mezi 2 – 3 %. Byl to důsledek politiky levicové Maďarské socialistické strany, jak již popsáno v kapitole 4.1.3. Nástup ekonomické krize v roce 2009 se v oblasti inflace projevil nejvíce v České republice, kde hodnota míry inflace z roku 2008 byla 6,3% a v roce 2009 pouze 0,6%. Jednalo se o největší propad ze všech zemí V4. Mezi lety 2010 až 2013 se ekonomiky jednotlivých zemí zotavují z ekonomické krize, s čímž souvisí i růst míry inflace v tomto období. Následuje období mezi lety 2013 a 2016, kdy míra inflace klesá až na hranici deflace. Nejnižších hodnot bylo dosaženo v roce 2015, kdy míra inflace v České republice byla 0,3%, v Maďarsku 0%. Na Slovensku a v Polsku se inflace dostala do záporných hodnot 0,3% a 0,7%. Slovensko a Polsko se tím ocitly v deflační zóně. Jednotlivé státy V4 řešily tuto situaci různě. Zatímco ČNB zahájila měnovou intervenci s cílem udržet kurs koruny nad 27 korun za euro, aby deflačním tlakům zabránila, Polsko nepovažovalo deflaci za hrozbu. Celkově kopíroval průběh míry inflace zemí V4 průběh průměrné míry inflace zemí EU.

Nezaměstnanost je dalším ukazatelem, uvedeným v této práci. Nejvyšší hodnoty míry nezaměstnanosti ve všech sledovaných zemích se objevili v roce 2010, jako důsledek ekonomické krize. Nejhuře na tom bylo Slovensko s hodnotou 14,5 %, následovalo Maďarsko s 11,2% a pak Polsko 9,7 %. Nejlépe na tom byla Česká republika s 7,3%. K vysoké hodnotě nezaměstnanosti na Slovensku přispělo přijetí Eura v roce 2009. Přišlo tak o možnost reagovat na nastupující krizi devalvací své měny. To podle většiny ekonomů vedlo ke snížení konkurenceschopnosti, což se negativně projevilo na trhu práce. Po roce 2010, v důsledku ekonomického oživení, hodnoty míry nezaměstnanosti ve všech sledovaných zemích klesají. Na nejnižší hodnotu se v roce 2018 dostala Česká republika, jejíž míra nezaměstnanosti činila 2,2 %, což je nejnižší hodnota v celé Evropské unii. Následuje Polsko a Maďarsko s hodnotou kolem 4% a pořadí uzavírá Slovensko, kde byla míra nezaměstnanosti 6,6%. Průměrná míra nezaměstnanosti všech států V4 pro rok 2010

činila 10,67 %. Tím byla o 1% vyšší než průměr EU 28. V roce 2018 klesl průměr míry nezaměstnanosti zemí V4 na 4,7%, průměr EU 28 činí 6,8%. Vyšší hodnota EU 28 je dána nadprůměrně vysokou mírou nezaměstnanosti Řecka (15%), Španělska (18%) a Itálie (10,6%).

Pátým ukazatelem, který byl sledován, je struktura zahraničního obchodu jednotlivých států V4. Společným znakem je značný podíl vývozu do Německa, a tím i zásadní závislost na německé ekonomice. V tomto zaujímá Česká republika s podílem 32% první místo. Co se týče vzájemného exportu mezi zeměmi V4, nejvíce do zbylých zemí V4 exportuje Slovensko s 26%, následuje s 17% Česká republika, poté Maďarsko s 13%, polský podíl je 12%. Z hlediska dovozu je nejdůležitějším obchodním partnerem všech zemí V4 Německo. Významné místo v rámci dovozu zaujímá Čína. Nejvyšší podíl čínského dovozu má s 14% Česká republika, následuje Polsko s 12%. U Slovenska a Maďarska je podíl se 6% a 7 % výrazně nižší. Saldo obchodní bilance zemí V4 je od roku 2012 setrvale kladné.

Známky ochlazování ekonomiky v Eurozóně se již začínají projevovat. Průmyslová výroba v Německu v posledním čtvrtletí roku 2018 klesala už 3 měsíce za sebou. V listopadu 2018 se ve srovnání s předchozím měsícem propadla o 1,9 procenta. Německá centrální banka v červnu 2019 snížila odhad letošního růstu ekonomiky na 0,6 %, přičemž v prosinci ještě předpovídala růst 1,6 %. Hlavní příčinou tohoto propadu jsou kromě slabnoucího růstu globální ekonomiky i spory v mezinárodních obchodních vztazích a nejistoty kolem připravovaného odchodu Británie z evropské unie.

Výrazné snížení růstu ekonomiky v Německu se tak nevyhnutelně projeví i na ekonomikách zemí V4. Zejména zaměření ekonomik V4 na automobilový sektor tuto zranitelnost výrazně zesiluje. Zatímco například v roce 2011 byla závislost exportu Česka na výsledcích automobilového průmyslu 20%, v roce 2017 tento podíl stoupl již na 28,6 procenta. (Krejčí, 2018, Hospodářské noviny)

Posledním sledovaným ukazatelem je produktivita práce. Ve sledovaném období od roku 2007 do roku 2017 vykazuje tento ukazatel vzestupný trend ve všech zemích V4, přičemž největší dynamiku růstu má produktivita práce v Polsku, kde vzrostla z 61,2 % v roce 2007 na 75,6% v roce 2017. Tento pozitivní vývoj je zapříčiněn zejména přílivem zahraničních investic například do nákupu nových technologií a strojů. Přesto produktivita práce v zemích V4 ještě zdaleka nedosahuje průměru EU 28, jak ukazuje graf č. 18. Jako

jeden z důvodů lze uvést přílišné zaměření na výrobu produktů s nižší přidanou hodnotou a přetrvávající neefektivita výroby.

5.2 Návrh opatření k posílení vlivu V4 v rámci EU

Návrhy opatření k posílení vlivu V4 v rámci EU cílí zejména na oblast ekonomickou a oblast politickou.

Pro ekonomickou oblast jsou uvedena následující opatření. Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, zásadní závislost na strojírenství a zejména automobilového průmyslu představuje velkou zranitelnost pro ekonomiky zemí V4. Diverzifikace zaměření průmyslu s důrazem na rozvoj nových technologií je klíčovým opatřením k odstranění této zranitelnosti.

V této souvislosti se od roku 2011 mluví o tzv. čtvrté průmyslové revoluci (průmysl 4.0), což je síťové propojení jednotlivých strojů a procesů, díky kterým vzniknou tzv. chytré továrny. Inteligentní stroje a zařízení převzou některé činnosti, které dosud vykonávali lidé. Individuální přání jednotlivých zákazníků bude možné být zpracováno v ceně velkosériové produkce. Díky tomuto novému propojení všech strojů a procesů se bude moci zvýšit produktivita práce až o 30% (Korbel, 2015, Hospodářské noviny). V této tzv. čtvrté revoluci Visegrádské země výrazně zaostávají, na rozdíl od ostatních států Evropské unie.

Využívání informačních a komunikačních technologií v jednotlivých zemích, které je základním předpokladem pro rozvoj průmyslu 4.0, hodnotí index EGDI. Ten je pravidelně publikován oddělením ekonomických a sociálních záležitostí OSN (UNDESA). Tento index sleduje 3 ukazatele, a to kvalitu online služeb, rozvoj telekomunikační infrastruktury, a index lidského kapitálu (human capital index), který ukazuje, kolik kapitálu jednotlivá země ztrácí vlivem nedostatečného vzdělání a nedostatečného zdraví svých obyvatel (UN E-Government Knowledgebase, 2019).

Dle toho indexu z roku 2018 je Polsko na 33. místě, Maďarsko na 45. místě, Slovensko na 49. místě a Česká republika až na 54. místě. Zde mají země V4 ještě výrazný prostor ke zlepšení. Vztah k dalším vybraným evropským zemím ukazuje tabulka č. 5 na následující stránce.

Tabulka 5: Index EDGI vybraných zemí EU v roce 2018

Země V4	EDGI	pořadí
Dánsko	0,915	1.
Spojené Království	0,899	4.
Švédsko	0,888	5.
Polsko	0,792	33.
Maďarsko	0,726	45.
Slovensko	0,715	49.
Česká republika	0,708	54.

Zdroj: United Nations E – Government Survey 2018

Přechod na průmysl 4.0 sebou zároveň nese potřebu zkvalitnit vzdělávání, jelikož bude stoupat potřeba stále kvalifikovanější pracovní síly. Vztah výdajů na vzdělání k celkovým veřejným výdajům v mezinárodním srovnání ukazuje tabulka č. 6.

Tabulka 6: Vztah výdajů na vzdělání k celkovým veřejným výdajům za rok 2016 v %

Země	Výdaje na vzdělání z celkových veřejných výdajů (%)
Chile	17
Irsko	12,2
Spojené Království	11,7
Polsko	9,3
Německo	8,1
Maďarsko	7,6
Slovensko	7,6
Česká republika	7
Itálie	6,3
Průměr OECD	10,1
Průměr EU 28	9

Zdroj: Education at a Glance 2019 OECD indicators

Z tabulky vyplývá poměrně nelichotivé postavení České republiky v tomto srovnání. Méně peněz na vzdělání v tomto srovnání dává již pouze Itálie. Ze zemí V4 pouze Polsko lehce překračuje průměr zemí EU.

Se zaměřením na vyšší podporou vzdělávání souvisí i nutnost mnohem vyšší podpory vědy a výzkumu, než je v současnosti. Zároveň je potřeba, aby byl výzkum spjat s praxí, aby teoretické výsledky mohly být plynule převáděny do praxe, tzv. aplikovaný výzkum. Dle zprávy Asociace výzkumných organizací z roku 2015 naopak podpora aplikovaného výzkumu státem 3 roky po sobě klesala (Frolík, 2015, Hospodářské noviny).

Dalším okruhem, který by přispěl ke zvýšení ekonomické síly a tím i konkurenceschopnosti zemí V4 jsou zahraniční investice. Ty činily například v roce 2017 v České republice 130 miliard Eur, na Slovensku 46,6 miliard Eur, v Maďarsku 75,6 miliard Eur a v Polsku 130 miliard Eur. (businessinfo, 2019)

Je důležité pokračovat v pobídkách pro zahraniční investory a vytvářet jim co nejpříznivější podmínky. Zásadní bude dále přesvědčovat zahraniční investory, aby do zemích V4 přesunuly svá vývojová centra, čímž by se výrazně zvýšila produktivita práce, a tím by Visegrádské země přestaly být zeměmi s tzv. druhořadou ekonomikou. Usnadnit vstup zahraničních firem by pomohlo zejména zjednodušení v oblasti daňového systému s odbouráním zbytečné byrokracie. Dle indexu byrokracie 2019 stráví v České republice průměrná malá firma 226 hodin ročně.

Zahraníční investice však mají i svou druhou tvář a tou je odliv zisku ve formě dividend zpět do zahraničí. Například pro Českou republiku je uváděn údaj, že v roce 2014 dosáhl odliv zisku 219 mld. korun, zatímco investice jen 94 mld. korun. Ozývají se proto hlasy navrhuující daně korporátní pro sektory s nejvyššími výnosy. (Křen, 2019, s. 275).

Dalším palčivým problémem zemí V4 je více či méně rozšířená korupce, která nabourává zdravé konkurenční prostředí. Korupci lze označit jako neblahé postkomunistické dědictví s devalvací morálních hodnot, které mají všechny tyto státy historicky společné, jak již bylo uvedeno v teoretické části práce.

Z hlediska indexu vnímání korupce ve světě je dle zprávy Transparency International pro rok 2019 Polsko na 36 místě, Česká republika na 38, Slovensko na 56 a Maďarsko je na 64 místě. Pro srovnání první místo v hodnocení zaujímá Dánsko následované Novým Zélandem. Náš největší obchodní partner Německo je na 11. místě. (transparency.cz, 2019)

V případě Maďarska je nutné ještě zmínit nestabilitu a nepředvídatelnost jeho hospodářské politiky. Politický kurz nastolený současným maďarským premiérem Viktorom Orbánem je v Evropě vnímán jako ohrožení liberální demokracie. Evropská komise v této věci zahájila proti Maďarsku řízení kvůli možnému ohrožení právního státu

v zemi. Dodržování práva a právního státu je přitom základním předpokladem k tomu, aby zahraniční firmy vůbec zvážily možnost investic v dané zemi.

Důsledky stárnutí populace představují další závažný problém. Zvyšuje se tak nepříznivý poměr osob v produktivním a neproduktivním věku. Zásadním a racionálním řešením je ale provést důchodovou reformu. Na té však nepanuje v současné době politická shoda.

V neposlední řadě je pro další rozvoj ekonomiky nutná i fungující infrastruktura s dalším rozšiřováním silniční a železniční sítě. Velmi problematická je například silniční infrastruktura v České republice. V hodnocení její kvality se nachází až na 22 místě ze všech zemí Evropské unie. Chybí celistvá páteřní dálniční síť, na příměstských a městských komunikacích pravidelně vznikají kolony. Jako jedno z opatření, které má zlepšit dopravní infrastrukturu všech zemí V4 je společná deklarace podepsaná v květnu roku 2019, týkající se projektu vysokorychlostní železnice ve střední Evropě a jeho financování.

Neméně důležitá k posílení vlivu V4 v rámci EU jsou i opatření v politické rovině. Existuje rozdílná míra integrace jednotlivých států V4 v rámci Evropské unie. Nejvíce integrovanou zemí je Slovensko, jako jediné ze států V4 přijalo Euro. Naproti tomu v Polsku a Maďarsku výrazně sílí tendence odstředivé. Maďarská vláda schválila několik ústavních změn, které ve svém důsledku zmenšují prostor pro občankou společnost, omezují nezávislost maďarské akademie věd a zavádí nový systém tzv. správních soudů, které budou podléhat přímo ministrovy spravedlnosti. Tato opatření již evropský parlament odsoudil. Problémy jsou i v Polsku, kde vládnoucí strana Právo a spravedlnost podřídila celé soudnictví exekutivě. Ze strany Evropské unie byl proto aktivován článek 7, který může skončit odnětím hlasovacích práv v Radě EU.

Problémy Polska a Maďarska tak snižují celkové postavení Visegrádské skupiny v Evropské unii a tím i České republiky. Objevují se hlasy, že nám členství ve Visegrádské skupině spíše škodí, jak uvedl například Pavel Rychetský (2019) „*Měli bychom udělat něco, abychom nebyli házeni do jednoho pytle v rámci visegrádské čtyřky, přinejmenším s Maďarskem a Polskem, kde ten vývoj je velmi, velmi zhoubný,*“

6 Závěr

Hlavním cílem bakalářské práce je analýza ekonomik států Visegrádské skupiny od roku 2007 - 2018 a její postavení v rámci Evropské unie. V první části práce jsou představeny jednotlivé státy V4 se zaměřením na jejich historicko-ekonomický vývoj. Je charakterizována současná problematika vztahů států EU k Visegrádské čtyřce. Dále jsou popsány vybrané makroekonomické ukazatele, dle kterých byly jednotlivé státy V4 komparovány. Analýza je navíc podložena grafy a tabulkami, které ilustrativně vyjádřily vývoj ukazatelů. V druhé části práce je komparována Visegrádská skupina jako celek vůči Evropské unii. Dále jsou navržena opatření k posílení vlivu V4 v rámci EU.

Všechny státy si prošly podobným historickým vývojem a jsou si blízko i svou geografickou polohou. Jejich hlavním společným znakem je zkušenost s totalitní komunistickou ideologií a plánovaným hospodářstvím. Původním hlavním cílem, kvůli kterému Visegrádská skupina vznikla, bylo přijetí všech čtyř států do Evropské unie. Tyto země spojovala ještě před vstupem do EU dohoda o volném obchodu. Po vstupu do EU došlo k velkému rozvoji ekonomik jednotlivých zemí, zejména díky dotacím ze strukturálních fondů Evropské unie a zahraničním investicím.

Hospodářská krize v letech 2009 až 2012 postihla ekonomiky V4 poklesem stejně tak jako ostatní státy Evropské unie. Od překonání hospodářské krize vykazuje ekonomika států V4 trvalý růst a v posledních letech je dynamika růstu výrazně vyšší než je průměr států EU. Společným rysem všech zemí V4 je relativně vysoký podíl průmyslu na HDP a otevřenost jejich ekonomik. Všechny země V4 proto podporují snahy o rozumný a udržitelný rozvoj průmyslu v rámci EU. Nejvýznamnějším obchodním partnerem všech zemí V4 je Německo. Závislost na německé ekonomice představuje zároveň i hrozbu v případě ekonomických nesnází Německa. Tato otázka se může stát v nejbližší době aktuální, pokud USA splní svou výhrůžku a uvalí cla na dovoz německých automobilů. Zároveň stále trápí všechny země V4 tzv. druhořadý charakter jejich ekonomik, která má rysy ekonomik rozvojových s využitím levné pracovní síly, výrobou produktů s nízkou přidanou hodnotou a nadměrným odlivem zisku zahraničních podniků, které dostatečně nereinvestují.

Zároveň je klíčové k udržení konkurenceschopnosti zemí V4 včas zachytit nástup tzv. čtvrté průmyslové revoluce, která zavádí do výroby zcela nové prvky, s počítačovým spojením strojů a dílů. Na to je potřeba rozvinutá infrastruktura v oblasti informačních a komunikačních technologií. Sem je nutné nasměřovat další úsilí a investice. Ruku v ruce s tím jde i problematika vzdělávání, kdy nadcházející čtvrtá průmyslová revoluce s sebou nese zcela nové požadavky na kvalifikaci a vzdělání zaměstnanců.

V politické rovině dochází v posledních letech k názorovým odlišnostem mezi státy V4 a tzv. starými členy Evropské unie. Nejotevřeněji se to zatím projevilo s vypuknutím migrační krize v roce 2016. Kvóty na přerozdělování uprchlíků požadované Evropskou unií státy V4 jednotně a důrazně odmítají. Zároveň začínají sílit nacionalistické tendence v některých zemích Visegrádské čtyřky, což silně kontrastuje s počáteční euforií při vstupu do EU. Odstranění příčin těchto separatistických tendencí je ve vrcholném zájmu všech zemí Visegrádské čtyřky.

Visegrádská skupina hraje ale i konstruktivní roli v rámci Evropské unie. Země Visegrádské čtyřky podporují zahájení jednání o další rozšíření Evropské unie o země západního Balkánu. Dle společného prohlášení zemí V4 ze září 2019 nemůže být opětovné sjednocení Evropy dokončeno, aniž by se region západního Balkánu nepřipojil zpět k Evropské unii. Bude tak dosaženo bezpečnosti stability a prosperity v regionu západního Balkánu a tím i bezpečnosti a stability celé Evropské unie.

Kromě tohoto pozitivního obrazu existují i negativní aspekty vnímání Visegrádské čtyřky v Evropské Unii. Evropská unie velmi bedlivě sleduje vývoj v Polsku a Maďarsku, kde vidí procesy směřující k ohrožení liberální demokracie.

Jedině tehdy, budou-li státy V4 ekonomicky silné, politicky jednotné a zároveň otevřené ostatním zemím, poroste jejich váha a význam v rámci Evropské unie. Pak se můžou se stát i kreativním a inovativním prvkem EU.

7 Seznam použitých zdrojů

KNIŽNÍ PUBLIKACE

BRČÁK, Josef, STARÁ, Dana, SEKERKA, Bohuslav. *Makroekonomie - teorie a praxe*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. 223 s. ISBN 978-80-7380-492-3.

CABADA, Ladislav, WALSCH, Christopher. *Od Dunajské federace k Visegrádské skupině a zpět? Tradiční a nové formáty středoevropské spolupráce*. Praha: Libri. Vydáno ve spolupráci s Metropolitan University Prague Press, 2017. 224 s. ISBN 978-80-7277-567-5, 978-80-87956-64-9.

EFMERTOVÁ, Marcela a Nikolaj SAVICKÝ. *České země v letech 1848-1918 I. díl*. Praha: LIBRI, 2009. 464 s. ISBN 978-80-7277-171-4.

FIALA, Petr. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd., 1. dotisk. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2010. 803 s. ISBN 978-80-7325-223-6.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2017. 342 s. ISBN 978-80-271-0251-8.

KLÍNSKÝ, Petr, MÜNCH Oto, BARBOROVÁ Lenka. *Ekonomika 4 pro ekonomické obory*. Praha: Eduko, 2018. 132 s. ISBN 978-80-88057-45-1.

KONTLER, László. *Dějiny Maďarska*. 2. vydání. Praha: Lidové noviny, 2001. 602 s. ISBN 80-7106-405-X.

KŘEN, Jan. *Čtvrt století střední Evropy: Visegrádské země v globálním příběhu let 1992 – 2017*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. 366 s. ISBN 978-80-246-3977-2.

KUČEROVÁ, Irah. *Střední Evropa: Komparace vývoje středoevropských států*. Praha: KAROLINUM, 2015. 232 s. ISBN 978-80-246-3067-0.

LUKÁŠK, L. *Visegrádská skupina a její vývoj v letech 1991 – 2004*. Praha: Karolinum, 2010. 168 s. ISBN 978-80-246-1859-3

SOUKUP, Jindřich, Vít POŠTA a Tomáš PAVELKA. *Makroekonomie*. 3. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Management Press, 2018. 535 s. ISBN 978-80-7261-537-7.

NEZVAL, Pavel a Pavel TULEJA. *Základy makroekonomie*. 2. vydání. Brno: BizBooks, 2011. 320 s. ISBN 978-80-251-3577-8.

ELEKTRONICKÉ PUBLIKACE

BUSINESSINFO. *Teritoriální informace*. [online]. 2019 [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/zahranicni-obchod-eu/teritorialni-informace-zeme.html>

BYDŽOVSKÁ, Marie. *Polsko rostlo i v době krize. Proč?* [online]. 2011 [cit.2019-01-22]. Dostupné z:<https://www.euroskop.cz/9003/19276/clanek/polsko-rostlo-i-%20v-dobe-krize-proc/%C2%A8>

ČSÚ, český statistický úřad. *Hrubý domácí produkt, metodika*. [online]. 2019 [cit. 2019 10-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/hruby_domaci_produkci_hdp

ČSÚ, Český statistický úřad. *Spotřebitelské ceny, míra inflace*. [online]. 2019 [cit. 2019 10-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/inflace_spotrebitelske_ceny

ČSÚ, Český statistický úřad. *Zaměstnanost a nezaměstnanost podle výsledků VŠPS Metodika*. [online]. 2019 [cit. 2019-11-09]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zam_vsps

DANGERFIELD, Martin. *The Visegrad Group and the European Union's 'Eastern' Dimension*. [online]. 2009 [cit. 2018-03-17] Dostupné z: <http://aei.pitt.edu/33048/>

DARMOVAL, Petr Ing. *Trendy hospodářské politiky Polska. Ministerstvo zahraničních věcí ČR* [online]. 2016 [cit.2019-01-22]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/ekonomika/cz/novinky_z_velvyslanectvi/trendy_hospodarske_politiky_polska.html.

DOSTÁL, Dalibor. *Zaměstnanců je nedostatek. Které profese nejčastěji mění zaměstnavatele?* [online]. 2017 [cit. 2019-02-17] Dostupné z: <https://www.businessinfo.cz/cs/clanky/zamestnancu-je-nedostatek-ktere-profese-nejcasteji-meni-zamestnavatele-95962.html>

EUROACTIV. *Premiéři V4 podepsali deklaraci podporující rozšíření EU o státy západního Balkánu.* [online]. 2019 [cit. 2019-11-09]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/politika/news/premieri-v4-podepsali-deklaraci-podporujici-rozsireni-eu-o-staty-zapadniho-balkanu/>

EVROPSKÁ KOMISE. *Jarní hospodářská prognóza 2017: evropské hospodářství plynule poroste.* [online]. 2017 [cit. 2019-02-11]. Dostupné z: <https://euractiv.cz/section/politika/news/premieri-v4-podepsali-deklaraci-podporujici-rozsireni-eu-o-staty-zapadniho-balkanu/>

EVROPSKÁ UNIE. *Průkopníci evropského projektu.* [online]. 2019 [cit. 2019-01-1] Dostupné z: https://europa.eu/european-union/about-eu/history_cs

GOSLING, Tim. *Ekonomiky Visegrádu rostou. Měly by se ale připravit na ochlazení.* [online]. 2018 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: http://ceskapozice.lidovky.cz/tema/ekonomiky-visegradu-rostou-mely-by-se-ale-pripravit-na-ochlazeni.A180621_153344_pozice-tema_lube

HOLANOVÁ, Tereza. *Česká práce nestačí ani na průměr EU. Produktivnější jsou Řekové, ukazuje nové porovnání.* [online]. 2016 [cit. 2019-04-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/produktivita-prace-eu-eurostat-porovnanir~4110fdf4d4a511e59c4a002590604f2e/>

HOLANOVÁ Tereza. *Deflace nemusí být strašákem, ukazuje příklad z Polska.* [online]. 2015 [cit. 2017-02-10]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/deflace-nemusi-byt-strasakem-ukazuje-priklad-z-polska/r~0a4bbf8eccc211e4ad630025900fea04/>.

ICV, informační centrum vlády. *Visegrádská skupina 1991 - 2011.* [online]. 2011 [cit. 2019-1109]. Dostupné z: <https://icv.vlada.cz/cz/tema/visegradska-skupina-1991---2011-81123/tmplid-560/>

INOTAI, András. *What If the V4 Countries Were Not Members of the European Union?* [online]. 2017 [cit. 2019-03-20]. Dostupné z: <https://www.aspenreview.com/article/2017/v4-countries-not-members-european-union/>

iROZHLAS, Česká tisková kancelář. *Německá ekonomika výrazně zpomalila, průmyslová produkce meziročně klesla o téměř 5 procent.* [online]. 2019 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/nemecko-ekonomika-hospodarsky-rust-hdp-pokles-prumysl_1901081919_haf

iROZHLAS. *Německá ekonomika si výrazně pohoršila. Stojí za tím slabá globální poptávka.* [online]. 2019 [cit. 2019-11-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/ekonomika/nemecko-centralni-banka-ekonomika-propad-evropska-unie-brexit_1906070926_kro

JEDLIČKA, Jan, KOTLAN Juraj, MUNZ Rainer. *Ekonomická síla V4 stoupla o polovinu.* [online]. 2014 [cit. 2019-01-17]. Dostupné z: <http://www.euro.cz/archiv/ekonomicka-sila-v4-stoupla-o-polovinu-1085761>.

KOŠŤÁKOVÁ, Tereza. *Konsolidovaný a nekonsolidovaný dluh.* [online]. [cit. 2019-10-15]. Dostupné z: <https://www.statistikaamy.cz/2015/05/konsolidovany-a-nekonsolidovany-dluh/>

KREJČÍ, Jaroslav. *Česko je stále závislejší na automobilovém průmyslu. Auta představují třetinu exportu a jejich podíl stoupá. Trh je ale nasycen, varují experti.* [online]. 2014 [cit. 2019-09-15]. Dostupné z: <https://byznys.ihned.cz/c1-66039140-cesky-export-loni-dosahl-rekordnich-4-2-bilionu-korun-tretina-miri-do-nemecka-o-petinu-stoupl-i-vyvoz-do-ciny>

KUCER, Maxim. *Historie.* [online]. 2017 [cit. 2019-11-01] Dostupné z: <http://www.infoglobe.cz/polsko-historie/>

KUČERA, Lukáš. *Produktivita práce neroste.* [online]. 2014 [cit. 2019-03-1]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/07/produktivita-prace-neroste/>

NAPALETE. *Slovensko: vysoká produktivita práce, nízké mzdy*. [online]. 2018 [cit. 2019-09-17] Dostupné z: <https://www.napalete.sk/slovensko-vysoka-produktivita-prace-nizke-mzdy/>

NIEDERMAYER, Luděk, Tomáš CHAROUZ, David MAREK, Ivan MIKLOŠ a Pavel SOBÍŠEK. *Vývoj ekonomik Visegrádské skupiny: Posledních pět let ekonomického vývoje členských zemí, volba ekonomických politik a její důsledky - fiskální a měnová politika, strukturální reformy* [online]. Praha: TOPAZ, 2015 [cit. 2019-02-10]. Dostupné z: <http://www.top-az.eu/files/downloads/vyvoj-ekonomik-visegradskeskupiny.pdf>.

NOVINKY. *Nezaměstnanost v EU je nejnižší od dubna 2008. Česko je stále na špici*. [online]. 2018 [cit. 2019-04-1] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/ekonomika/482102/nezamestnanost-v-eu-je-nejnizsi-od-dubna-2008-cesko-je-stale-na-spici.html>

PORTÁL POHODA. *Nedostatek pracovníků poškozuje českou ekonomiku*. [online]. 2018 [cit. 2019-02-17]. Dostupné z: <https://portal.pohoda.cz/dane-ucetnictvi-mzdy/mzdy-a-prace/nedostatek-zamestnancu-poskozujee-ceskou-ekonomiku/>

PRÁŠIL, Matěj. *Má Visegrádská skupina svou budoucnost?* [online]. 2018 [cit. 2019-02-11] Dostupné z: <https://news.youradio.cz/tema/ma-visegradska-skupina-svou-budoucnost-v-eu-15971>

RYBÁK, Pavel. *Ekonomika ČSSR v letech padesátých a šedesátých*. [online]. 2011 [cit. 2018-12-17]. Dostupné z: <https://blisty.cz/art/59458-ekonomika-cssr-v-nbsp-letech-padesatych-a-sedesatych.html>

SLÁDEK, Zdeněk, ROMPOLTROVÁ, Marta. *Československo – Maďarské hospodářské styky ve 20. století* [online]. 1975 [cit. 2019-11-2] Dostupné z: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/121271/SpisyFF_203-1975-1_13.pdf

VISEGRAD GROUP. *Historie V4*. [online]. 2019 [cit. 2018-10-23]. Dostupné z: <http://www.visegradgroup.eu/historie>

VITAMVÁSOVÁ, Lucie. *Na Maďarsko doléhá krize na finančních trzích*. Idnes.cz [online]. 2015 [cit. 2019-01-29]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/hypoteky-a-pujcky/na-madarsko-doleha-krize-na-financnich-trzich.A081025_115950_inv_hla

VLÁŠKOVÁ, Tereza. *Obchodní spolupráce v zemích V4 vzkvétá*. [online]. 2018 [cit. 2019-10-21]. Dostupné z: <https://archiv.ihned.cz/c1-66118550-obchodni-spoluprace-v-zemich-v4-vzkveta>

VOJTĚCH, Míchal. *Srovnání forem privatizace mezi středoevropskými zeměmi*. Brno: Masarykova univerzita, ekonomická fakulta, 2006. Vedoucí diplomové práce Ing. Libor Židek, PhD. Dostupný z: https://is.muni.cz/th/62648/esf_m/DIPLOMOVA_PRACE.pdf

ZÁBOJNÍKOVÁ, Karolína. *Růst HDP v Evropě zrychlil*. [online]. 2017 [cit. 2019-02-17] Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2017/10/rust-hdp-v-evropske-unii-zrychlil/>

8 Přílohy

Tabulka 7: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 v mil. EUR (2007 - 2018)

země/ období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	221 775	228 513	219 239	221 779	228 036	230 741	235 471	250 315	266 973	270 825	284 404	299 098
Maďarsko	157 736	164 042	157 432	164 802	171 835	173 149	177 796	185 589	194 926	191 718	199 028	212 219
Slovensko	937 65	100 714	944 71	102 933	105 219	108 903	110 942	115 544	121 002	122 070	124 321	130 848
Polsko	527 510	551 691	558 493	612 970	656 187	685 603	690 781	717 644	766 527	766 160	802 305	843 075

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 8: Vývoj HDP PPS v běžných cenách v zemích V4 na obyvatele v mil. EUR (2007 - 2018)

země / období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	13 400	15500	14 200	14 900	15 600	15 400	15 000	14 900	16 000	16 700	18 100	19 600
Maďarsko	10 200	10 800	9 400	9 900	10 200	10 000	10 300	10 700	11 300	11 600	12 700	13 500
Slovensko	10 400	12 200	11 800	12 400	13 100	13 400	13 700	14 000	14 600	15 000	15 600	16 600
Polsko	8 200	9 600	8 300	9 400	9 900	10 100	10 300	10 700	11 200	11 100	12 200	12 900

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 9: Vývoj míry inflace v zemích V4 v % (2007 - 2018)

země / období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	2,9	6,3	0,6	1,2	2,2	3,5	1,4	0,4	0,3	0,6	2,4	2
Maďarsko	7,9	6	4	4,7	3,9	5,7	1,7	0	0	0,4	2,4	2,9
Slovensko	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1	3,7	1,5	-0,1	-0,3	-0,5	1,4	2,5
Polsko	2,5	4,2	4	2,6	3,9	3,7	0,8	0,1	-0,7	-0,2	1,6	1,2
EU (28 zemí)	2,3	3,7	1	2,1	3,1	2,6	1,5	0,5	0	0,3	1,7	1,9

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 10: Vývoj indexu spotřebitelských cen v zemích V4 v % (2015=100) (2007 - 2018)

země / období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	85,6	91	91,5	92,6	94,6	98	99,3	99,8	100	100,7	103,1	105,1
Maďarsko	77,5	82,1	85,4	89,5	92,9	98,2	99,9	99,9	100	100,5	102,8	105,8
Slovensko	86,8	90,2	91,1	91,7	95,4	99	100,5	100,3	100	99,5	100,9	103,5
Polsko	83,3	86,8	90,3	92,7	96,3	99,8	100,6	100,7	100	99,8	101,4	102,6
EU (28 zemí)	86,7	89,8	90,1	92,6	92,5	97,9	99,5	100,1	100	100,3	101,9	103,9

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 11: Vývoj obecné míry nezaměstnanosti v zemích V4 v % (2007 - 2018)

země / období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7	7	7	6,1	5,1	4	2,9	2,2
Maďarsko	7,4	7,8	10	11,2	11	11	10,2	7,7	6,8	5,1	4,2	
Slovensko	11,2	9,6	12,1	14,5	13,7	14	14,2	13,2	11,5	9,7	8,1	6,6
Polsko	9,6	7,1	8,1	9,7	9,7	10,1	10,3	9	7,5	6,2	4,9	3,8

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 12: Vývoj meziroční změny exportu zemí V4 v % (2007 - 2018)

země / období	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	11	-16	12	15	5,1	-1,9	7,8	8	4	14	10,9
Maďarsko	7	-19	13	9	-2	1	11	3,9	4,6	9	15,9
Slovensko	12	-20	18	18	14	5	1	7	6	13	11,9
Polsko	14	-17	20	14	10	8	10	15	8	25	17,2
EU 19	3	-15	13	10	5	2	5	8	2	10	6,8

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 13: Vývoj konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 v % HDP (2007 - 2018)

země/období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	27,5	28,3	33,6	37,4	39,8	44,5	44,9	42,2	40,0	36,8	34,7	32,7
Maďarsko	65,5	71,6	77,8	80,2	80,5	78,4	77,1	76,6	76,6	75,9	73,3	70,8
Slovensko	30,1	28,5	36,3	41,2	43,7	52,2	54,7	53,5	52,2	51,8	50,9	48,9
Polsko	44,2	46,3	49,4	53,1	54,1	53,7	55,7	50,4	51,3	54,2	50,6	48,9

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 14: vývoj produktivity práce v zemích V4 (EU28 = 100) (2007 - 2018)

země/období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	76,6	77,6	79,0	77,1	77,3	76,0	76,5	79,0	79,7	79,9	81,5	83,0
Maďarsko	66,1	70,4	72,3	73,0	74,0	72,7	73,0	71,0	69,9	66,9	67,3	68,9
Slovensko	75,8	79,2	79,0	83,4	81,4	82,3	83,5	83,8	82,5	81,7	80,4	81,3
Polsko	61,2	62,0	65,2	70,0	72,6	73,9	73,7	73,5	74,2	73,9	75,6	77,5
EU (28)	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 15: Vývoj průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v mil. EUR (2007 - 2018)

země / období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
V4 (průměr)	10550	12025	10925	11650	12200	12225	12325	12575	13275	13600	14650	15650
EU 28	26100	26100	24500	25500	26200	26600	26800	27700	29100	29300	30000	30900

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 16: Vývoj meziroční změny průměrného HDP zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)

země / období	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
V 4 (průměr)	13,775	-10,75	7,5	4,975	0,6	1,35	2,7	6,175	2,775	8,55	9,4
EU (28 zemí)	0	-6,2	4	2,8	1,6	0,8	3,7	5,2	0,8	2,7	3,6

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 17: Vývoj průměrného konsolidovaného vládního dluhu zemí V4 a EU 28 v % (2007 - 2018)

země/ období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
V4 průměr)	41,8	43,6	49,2	52,9	54,5	57,2	58,1	55,6	55,0	54,6	52,3	50,3
EU 28	43	46,1	55	60,8	65,2	68,7	72,2	72,6	71,3	70,5	68,1	66,2
Řecko	103,1	109,4	126,7	146,2	172,1	159,6	177	187	175	178	176	97,1
Itálie	99,8	102,4	112,5	115,4	116,5	123	129	131,8	131,6	131,4	131,2	132

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 18: Vývoj průměrné míry inflace zemí V4 a EU 28 v %

země / období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
V4 (průměr)	3,8	5,36	2,375	2,3	3,525	4,15	0,1	0,1	0,175	0,075	1,95	2,15
EU 28	2,3	3,7	1	2,1	3,1	2,6	1,5	0,5	0	0,3	1,7	1,9

Zdroj: Eurostat. Vlastní zpracování

Tabulka 19: Vývoj průměrné nominální produktivity práce zemí V4 a EU 28 v %

země/ období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
V4 průměr)	69,9	72,3	73,8	75,8	76,2	76,2	76,6	76,8	76,5	75,6	76,2	77,6
EU 28	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Německo	107,9	106,7	104	105	106,3	105,1	104,5	106,4	105,7	106,4	106,3	104
Dánsko	106	107,4	109,4	115,1	114,5	114,2	115	115,1	114,5	114,2	116,2	114

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 20: Vývoj meziroční změny HDP v zemích V4 v %

země/ období	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	3,07	-4,18	1,2	2,9	1,1	2,2	6,8	8,3	1,6	4,1	4,1
Maďarsko	4	-4,2	4,8	4,3	0,8	3	4,9	6	-2,1	4,8	4,8
Slovensko	7,4	-8,8	9	2,8	4	1,8	5	6	1,1	2,4	2,4
Polsko	4,5	1,3	10,4	8,1	5,6	1	5,1	9,2	-0,1	6,8	6,8

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 21: Vývoj salda zemí V4 v letech 2007 - 2018

země / období	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Česká republika	3 202	3 491	5 763	4 846	6 282	7 753	9 092	9 971	10 106	13 610	14 390	13 262
Maďarsko	703	401	3 808	5 224	6 182	6 652	7 100	9 735	8 982	11 399	9 383	6 306
Slovensko	-630	-1868	-950	-981	-645	2 665	3 140	2 607	1 186	2 448	2 530	1 995
Polsko	11088	- 18457	-2718	-7229	-7439	-1714	7 689	5 924	13307	17417	18 791	16979

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 22: Průměrné HDP zemí V4 a EU 28

země/období	2007	2018
V4 (průměr)	10550	15650
EU 28	15550	15250

Zdroj: Eurostat, vlastní zpracování

Tabulka 23: Export České republiky v mld. Eur

EXPORT	
Německo	55,6
Slovensko	12,9
Polsko	10,3
Francie	8,7
Spojené království	7,9
Rakousko	7,6
Itálie	6,6
Nizozemsko	6,3
Španělsko	5,3
Maďarsko	5,1
Belgie	3,6
Ostatní	41,8

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 24: Import České republiky v mld. Eur

IMPORT	
Německo	39,2
Čína	22,1
Polsko	12,01
Slovensko	7,8
Itálie	6,5
Francie	5,1
Rusko	4,9
Rakousko	4,6
Nizozemsko	4,3
Spojené státy americké	3,9
Maďarsko	3,7
Ostatní	42,79

Zdroj: Český statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 25: Export Maďarska v mld. Eur

EXPORT	
Německo	28,58
Slovensko	5,44
Itálie	5,42
Rumunsko	5,38
Rakousko	4,96
Česká republika	4,67
Francie	4,55
Polsko	4,42
Spojené království	3,86
Nizozemsko	3,63
USA	2,99
Ostatní	30,95

Zdroj: Maďarský statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 26: Import Maďarska v mld. Eur

IMPORT	
Německo	25,7
Rakousko	6,06
Polsko	5,7
Čína	5,3
Nizozemsko	5,09
Česká republika	5,02
Slovensko	4,94
Itálie	4,65
Rusko	3,89
Francie	3,69
Rumunsko	2,7
Ostatní	4,56

Zdroj: Maďarský statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 27: Export Polska v mld. Eur

EXPORT	
Německo	62,20
Česká republika	14,10
Spojené království	13,70
Francie	12,20
Italie	10,20
Nizozemsko	10,00
Rusko	6,80
Spojené státy americké	6,20
Švédsko	6,10
Maďarsko	5,90
Slovensko	5,70
Ostatní	67,90

Zdroj: Polský statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 28: Import Polska v mld. Eur

IMPORT	
Německo	50,6
Čína	26,2
Rusko	16,6
Italie	11,3
Francie	8,2
Nizozemsko	8,1
Česká republika	7,7
Spojené státy americké	6,4
Belgie	5,6
Slovensko	4,1
Maďarsko	3,6
Ostatní	77,6

Zdroj: Polský statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 29: Export Slovenska v mld. Eur

EXPORT	
Německo	17,5
Česká republika	9,2
Polsko	6,05
Francie	5
Maďarsko	4,7
Itálie	4,5
Rakousko	4,5
Spojené království	3,53
Spojené státy americké	3,52
Španělsko	2,2
Rumunsko	1,9
Ostatní	16,8

Zdroj: Slovenský statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 30: Import Slovenska v mld. Eur

IMPORT	
Německo	13,7
Česká republika	7,85
Čína	4,58
Rusko	4,56
Korejská republika	4,49
Vietnam	4,48
Polsko	4,28
Maďarsko	3,5
Itálie	2,66
Francie	2,3
Spojené státy americké	1,6
Ostatní	22,8

Zdroj: Slovenský statistický úřad, vlastní zpracování

Tabulka 31: Index EGDI zemí EU v roce 2018

Země	EGDI	pořadí
Dánsko	0,915	1
Spojené Království	0,899	4
Švédsko	0,888	5
Finsko	0,88	6
Francie	0,879	9
Německo	0,876	12
Nizozemsko	0,875	13
Švýcarsko	0,852	15
Estonsko	0,848	16
Španělsko	0,841	17
Lucembursko	0,833	18
Rakousko	0,83	20
Island	0,858	22
Itálie	0,82	24
Belgie	0,808	27
Portugalsko	0,803	29
Mala	0,801	30
Polsko	0,792	33
Řecko	0,783	35
Slovinsko	0,771	37
Lotyšsko	0,753	40
Maďarsko	0,726	45
Bulharsko	0,717	47
Slovesnko	0,715	49
Česká republika	0,708	54
Chorvatsko	0,701	55
Litva	0,699	57
Rumunsko	0,667	57

Zdroj: United Nations E – Government Survey 2018